

Innkalling

Utval: Fjord kontrollutval
Møtestad: Fjord rådhus, Valldal, kommunestyresalen
Dato: 04.11.2024
Tidspunkt: Kl. 10:00

Den som har lovleg forfall eller vil ha vurdert habilitet til ei eller fleire av sakene, må melde frå snarast mogleg til sekretariatet på e-post: post@sksiks.no eller på telefon 926 11735.

Varamedlem møter etter nærare innkalling frå sekretariatet.

Sakliste

PS 21/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte
PS 22/24 Forenkla etterlevingskontroll 2024 - Privat bruk av kommunale eigendelar
PS 23/24 Nummerert brev nummer 2 2024. Etter gjennomført forenkla etterlevingskontroll på området privat bruk av kommunale eigendelar.
PS 24/24 Plan for eigarskapskontroll 2024 - 2027 Fjord kommune
PS 25/24 Møteplan 2025
PS 26/24 Meldingar
MS 07/24 Aktuelle kurs i 2025.
MS 08/24 Protokoll frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA 06.06.2024

Ålesund, 28.10.2024

Johan Arnt Overøye
Leiar kontrollutval

Bjørn Tømmerdal
Dagleg leiar SKS IKS

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 21/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval godkjenne innkalling, sakliste og protokoll frå førre møte slik den ligg føre.

Vedlegg

Møteprotokoll - Fjord kontrollutval - 02.09.2024

Møteprotokoll

Utval: Fjord kontrollutval
Møtestad: Fjord rådhus, Valldal, kommunestyresalen.
Dato: 02.09.2024
Tidspunkt: kl. 10:00 - 11:30

Følgjande medlemmer møtte

Anders Jørgen Gjerde
Annrid Margrete Nerhus
Johan Arnt Overøye
Jonas Falch
Tanja Mathiesen

Møtenotat

Frå Møre og Romsdal Revisjon SA møtte oppdragsansvarleg revisor Ronny Rishaug.

Frå Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS møtte Bjørn Tømmerdal.

Johan Arnt Overøye
Leiar kontrollutval

Bjørn Tømmerdal
Dagleg leiar SKS IKS

Sakliste

PS 15/24	Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte
PS 16/24	Meldingar
MS 05/24	Openheitsrapport 2024 - Møre og Romsdal Revisjon SA
MS 06/24	Protokoll frå generalforsamling i Attvin AS 07.06.2024
PS 17/24	Revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 Fjord kommune
PS 18/24	Revisoruttale frå forenkla etterlevingskontroll 2023
PS 19/24	Forslag til plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027
PS 20/24	Tilråding til budsjett 2025 frå Fjord kontrollutval.

PS 15/24 Godkjenning av innkalling og sakliste, protokoll frå forrige møte

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 15/24 Vedtak:

Kontrollutvalet godkjenne innkalling, sakliste og protokoll frå førre møte slik det ligg føre.

Behandling

Samrøystes vedtatt.

Kontrollutvalet godkjenne innkalling, sakliste og protokoll frå førre møte slik det ligg føre.

PS 16/24 Meldingar

MS 05/24 Openheitsrapport 2024 - Møre og Romsdal Revisjon SA

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 05/24 Vedtak:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Behandling

Samrøystes vedtatt.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

MS 06/24 Protokoll frå generalforsamling i Attvin AS 07.06.2024

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 06/24 Vedtak:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Behandling

Samrøystes vedtatt.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

PS 17/24 Revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 Fjord kommune

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 17/24 Vedtak:

1. Fjord kontrollutval tek framlagte revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 til vitande.
2. Fjord kontrollutval vil minne kommunestyret på revisjonen sin merknad knytt til leiarbekrefta lønslister. Dette bør kome på plass snarast.

Behandling

nytt punkt 2, foreslått av Johan Arnt Overøye:

Fjord kontrollutval vil minne kommunestyret på revisjonen sin merknad knytt til leiarbekrefta lønslister. Dette bør kome på plass snarast.
Samrøystes vedtatt.

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek framlagte revisjon- og kommunikasjonsplan 2024 til vitande.

PS 18/24 Revisoruttale frå forenkla etterlevingskontroll 2023

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 18/24 Vedtak:

Fjord kontrollutval tek revisor sin uttale og rapport til vitande.

Behandling

Samrøystes vedtatt.

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek revisor sin uttale og rapport til vitande.

PS 19/24 Forslag til plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 19/24 Vedtak:

Kontrollutvalet sluttar seg til framlagte plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 for Fjord kommune. Forslag til plan vert sendt kommunestyret med følgande tilråding:

1. Fjord kommunestyret vedtek plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 slik den ligg føre med følgande prioriterte områder:
 - a. Personalforvaltning
 - b. Oppvekst
 - c. Økonomistyring
2. Kontrollutvalet får mynde til å gjere endringar i planen og prioriteringa om risikobilete for Fjord kommune endrar seg i perioden.

Behandling

Samrøystes vedtatt.

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet sluttar seg til framlagte plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 for Fjord kommune. Forslag til plan vert sendt kommunestyret med følgande tilråding:

1. Fjord kommunestyret vedtek plan for forvaltningsrevisjon 2024 - 2027 slik den ligg føre med følgande prioriterte områder:
 - a. Personalforvaltning
 - b. Oppvekst
 - c. Økonomistyring
2. Kontrollutvalet får mynde til å gjere endringar i planen og prioriteringa om risikobilete for Fjord kommune endrar seg i perioden.

PS 20/24 Tilråding til budsjett 2025 frå Fjord kontrollutval.

Fjord kontrollutval 02.09.2024

FKU 20/24 Vedtak:

Fjord kontrollutval foreslår til kommunestyret ei samla budsjettramme 2025 for kontrollarbeidet på kr 1 525 273
Dette er fordelt slik:

- Kontrollutvalet møtegodtgjersle og kompetanse kr 110 000
- Kjøp av sekretariatstenester (Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS) kr 440 273
- Kjøp av revisjonstenester (Møre og Romsdal Revisjon SA) kr 975 000

Behandling

Samrøystes vedtatt.

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval foreslår til kommunestyret ei samla budsjettramme 2025 for kontrollarbeidet på kr 1 525 273

Dette er fordelt slik:

- Kontrollutvalet møtegodtgjersle og kompetanse kr 110 000
- Kjøp av sekretariatstenester (Sunnmøre kontrollutvalsekretariat IKS) kr 440 273
- Kjøp av revisjonstenester (Møre og Romsdal Revisjon SA) kr 975 000

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 22/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Forenkla etterlevingskontroll 2024 - Privat bruk av kommunale eigendelar **Fjord kontrollutval**

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek forenkla etterlevingskontroll rapporten til vitande.

Bakgrunn:

Den forenkla etterlevingskontrollen inneber at revisor skal sjå etter om økonomiforvaltninga i hovudsak skjer i samsvar med lover og forskrifter og kommunen sine egne reglement og vedtak.

Revisor gjennomfører enkle kontrollhandlingar som gjev moglegheit til å avdekkje vesentlege veikskapar i sentrale delar av økonomiforvaltninga.

Kontrollen er ikkje meint å gå i detalj på alle sidene ved ei sak, men blir retta meir mot om kommunen har eit system som er eigna til å sikre etterleving av krava i lover og forskrifter og kommunen sine egne reglement og vedtak.

Vurdering:

Det er revisor som avgjer kva område som skal kontrollerast gjennom ein forenkla etterlevingskontroll. Revisor valgte for 2024 å sjå på etterleving av reglar for privat bruk av private eigendelar.

Revisor skal planlegge og gjennomføre oppdraget for å oppnå moderat tryggleik for kor vidt det ligg føre vesentlege feil eller manglar ved etterleving av føresegner og vedtak i kommunen si forvalting av økonomi knytt til attestasjon og tilvising. Revisor viser

kontrollutvalet gjennom sin rapport korleisat oppdraget er gjennomført på ein tilfredstillande måte.

Revisor vil presentere uttalen og rapporten på møte måndag 4. november 2024.

Utvalet bør i sitt møte 4. november 2024 diskutere mogleg oppfølging av rapporten. Vidare om utvalet skal invitere kommunedirektøren til neste møte for å gjere greie for sitt syn på funna. Vidare bør ein sjå dette i samanheng med saka om nummerert brev som skal handsamast som eige sak av kontrollutvalet og kor ein og kan presisere ei nærare oppfølging.

Vedlegg

Bakgrunn for forenkla etterlevingskontroll Fjord kommune 2024

Rapport Forenkla etterlevingskontroll 2024 - bruk av kommunale eigendelar

Revisor sin uttale frå forenkla etterlevingskontroll 2024 - Fjord kommune

Kommunedirektøren si fullstendighetserklæring 2024 forenkla etterlevingskontroll - Fjord kommune

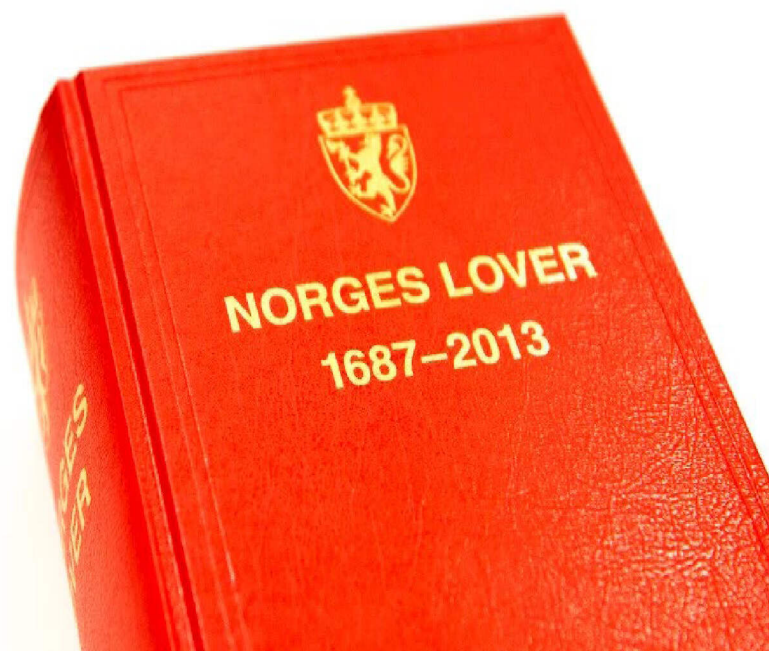
FORENKLA ETTERLEVINGSKONTROLL 2024

FJORD KOMMUNE

04. November 2024 ORIENTERING I KONTROLLUTVALGET

Forenkla etterlevingskontroll

- ▶ Heimel i Kommunelova
- ▶ Standard RSK 301 Forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga.
- ▶ Risiko- og vesentligheit – orientering i kontrollutval
- ▶ Rapport om resultatet av kontrollen, innan 30. juni

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Forhold som påvirker val av område for kontroll:

- ▶ Risiko for brot på lov, forskrift eller vedtak
- ▶ Vesentlege
- ▶ Ressurssvake grupper rammes
- ▶ Enkeltvis mindre brot som gjelder mange
- ▶ Områder som ikkje naturleg faller inn i den ordinære revisjonen

Risiko- og vesentlighetsvurdering

Utførte kontroller tidlegare år:

2020 - Opphaldsbetaling sjukeheim – langtidsopphald for 2020

2021 – Offentleg støtte/tilskot (Næringsfondet)

2022 – Kontraktsoppfølgning – Garderobe/symjehall Stordal skule

2023 – Attestasjon og tilvisingskontrollar

Risikokart – Risikovurdering Fjord

Risiko nr	Risikofaktor	Risiko for feil	Eksisterende tiltak/merknader til risikoen	S	K	Risikonivå
R 1	Offentlege innkjøp	Komplisert regelverk	Kommunen deltar i innkjøpssamarbeid. Nytt innkjøpsreglement vedtatt som en del av nytt økonomireglement 27.10.22. Vi fant en del avvik under revisjon i 2020.	3	3	Middels
R 2	Sjølvkost	Komplisert regelverk	Bruker ekstern kompetanse Momentum.	2	2	Lav
R 3	Finansforvaltning	Høy lånegjeld - mindre plasseringer.	Nytt finansreglement vedtatt 27.10.22	2	2	Lav
R 4	Offentleg støtte/tilskot	Brudd på EØS-regelverket for offentlig støtte	Næringstilskot. Vurdert i 2021. Ingen større merknader.	2	3	Lav
R 5	Tilgangsstyring	Tilsette uten delegert fullmakt har attestasjons- eller tilvisingstilgang	Delegasjon etter organisasjonskart i samsvar med økonomireglement vedtatt 27.10.22. Økonomi skal få melding om fullmakt.	2	3	Middels
R 6	Kontraktsoppfølging	Feilutbetalinger som ikke er i tråd med kontrakter. Tilleggsarbeid ikke godkjent.	Intern kontroll gjennom teknisk avdeling, attestasjon og tilvising. Vurdert i 2022 utan merknader	2	3	Lav
R 7	Tilskotsforvaltning	Ulike ordningar	Ikkje kartlagt.	2	2	Lav
R 8	Opphaldsbetaling sjukeheim	Sakshandsamar si generelle forståing og praktisering av regelverk	Vurdert for 2020. Rutinar vurdert til tilfredsstillande.	2	2	Lav
R 9	Privat bruk av kommunens eigendeler	Mangelfulle rutinar og forståing av dei etiske retningslinjene kan gje kommunen omdømmetap.	Revisjonen kjenner pr i dag ikkje til eige regelverk eller rutinar rundt dette. Ligg eit punkt i dei etiske retningslinjene som dekker dette.	4	4	Høy

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Val av risikoområde

Revisor vurderer at det vil vere mest relevant å ta forenkla etterlevingskontroll av risiko 9

- **Privat bruk av kommunale eigendeler**

Dette er med bakgrunn i at

- Manglande kontroll kan medføre at tilsette nyttar kommunale eigendeler i privat bruk. Som kan medføre større risiko for skade på eigendelane og kan medføre omdømmetap for kommunen.

Konkret vurdering

► **Utvalde kriterium for kontroll:**

1. Finnes det eit eige reglement/rutinar for bruk av kommunens eigendeler
2. Korleis følgjer kommunedirektøren opp at desse vert følgt i organisasjonen.

► **Kilde for kriterium:**

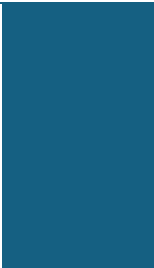
1. Kommuneleva § 25-1
2. Kommunens eigne rutinar og reglement

“ Vi vil bidra til at innbyggerne i
vårt distrikt får en enda bedre
kommune å bo i ”

- Møre og Romsdal Revisjon SA

MRR
Møre og Romsdal Revisjon SA

FORENKLA ETTERLEVING- KONTROLL MED ØKONOMIFORVALTNINGA

Fjord kommune

Privat bruk av kommunale eigendelar

Møre og Romsdal Revisjon SA er et samvirkeforetak eid av kommunene Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven, Haram og Ålesund samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og andre revisjonstenester for eigarane. Hovudkontoret ligg i Kristiansund og det er avdelingskontor i Ålesund, Molde og Surnadal.

Tidligere rapporter fra Møre og Romsdal Revisjon SA kan hentes på vår hjemmeside:

www.mrrevisjon.no

INNHALD

1	PRIVAT BRUK AV KOMMUNALE EIGENDELAR - INNLEIING	I
1.1	problemstilling og kriterium.....	I
1.2	metode ved kontroll for etterleving	I
1.3	konklusjon.....	II
2	BESKRIVENE HANDLINGAR	III
2.1	Handlingar problemstilling 1	III
2.2	Handlingar problemstilling 2	IV

Valt risikofaktor	Risiko for feil	Eksisterande tiltak/merknader til risiko
Privat bruk av kommunens eigendeler	Mangelfulle rutinar og forståing av dei etiske retningslinjene kan gje kommunen omdømmetap.	Revisjonen kjenner per i dag ikkje til eige regelverk eller rutinar rundt dette. Ligg eit punkt i dei etiske retningslinjene som dekker dette.

1.1 PROBLEMSTILLING OG KRITERIUM

Problemstilling som er undersøkt i kontroll for etterleving er:

Finst det reglar eller rutinar som regulerer korleis dei tilsette kan bruke kommunen sitt utstyr?

Regulerer dette privat bruk av kommunale eigendeler? Manglande kontroll kan medføre at tilsette nyttar kommunale eigendeler i privat bruk. Dette kan medføre større risiko for skade på eigendelane og kan medføre omdømmetap for kommunen.

Utvalde kriterium for kontroll:

1. Finnes det eit eige reglement/rutinar for bruk av kommunens eigendeler
2. Korleis følgjer kommunedirektøren opp at desse vert følgt i organisasjonen

1.2 METODE VED KONTROLL FOR ETTERLEVING

Vi har hatt e-postkontakt med kommunedirektør og konsulent ved servicekontoret. Vi har innhenta aktuelle dokument som kommunen har innan området revisjonen kontrollerer.

Vi har gjennomgått sentrale dokument som er relevante for denne problemstillinga, inkludert:

- **Retningslinjer for lån og bruk av kommunale køyretøy** datert [ingen dato spesifisert]
- **Økonomireglementet** for Fjord kommune (vedteke i kommunestyret, sak 065/22 samt i KS sak 040/23)
- **Arbeidsreglementet** (vedteke i partssamansatt utval 23.04.2020)

Vi har ikkje gjennomført intervju eller sendt ut spørreskjema i denne kontrollen.

1.3 KONKLUSJON

Fjord kommune har retningslinjer som nemner bruken av kommunale køyretøy og ein har slik sett reglar på området. Retningslinjene gir eit godt rammeverk for bruk av køyretøy, men dekker ikkje nødvendigvis andre typar utstyr.

Arbeidsreglementet nemner også tilsette sin bruk av utstyr, men inneheld regulering etter lovverk og retningslinjer for HMS. Det er ikkje utdjupa rutinar som tydeleg slår fast at utstyr berre skal brukast til kommunale formål.

For problemstilling 2 har vi ikkje motteke dokumentasjon/uttale på korleis kommunedirektøren følgjer opp reglement.

Vi har motteke uttale frå kommunedirektøren 22. oktober.

Vi har to anbefalingar:

1. Utarbeide eit overordna reglement som dekkjer alle typar kommunale eigedelar, ikkje berre køyretøy.
2. Etablere tydelegare rutinar for bruk, oppfølging og kontroll av kommunen sitt utstyr, i tråd med internkontrollkrava i Kommunelova § 25-1.

Revisjonen vil gje ein attestasjonsuttale med avvik.

2 BESKRIVNE HANDLINGAR

I kontroll av etterleving er følgjande handlingar gjort:

2.1 HANDLINGAR PROBLEMSTILLING 1

Kriterium: Bruk av kommunale egedelar skal regulerast av interne reglar, i tråd med Kommunelova § 25-1.

Skildra handlingar

Vi har mottatt følgjande dokument for gjennomgang:

- Retningslinjer for lån og bruk av kommunale køyretøy
- Økonomireglementet
- Arbeidsreglementet

Andre kjelder

- Kommunelova § 25-1

Retningslinjene for bruk av kommunale køyretøy inneheld eit punkt som gir regulering av bruk, som seier at «Kommunale bilar skal berre brukast til kommunale oppdrag», og at feil skal rapporterast. Dette sikrar forsvarleg bruk av kommunale bilar.

Det er derimot ikkje funne eit tilsvarande reglement som dekker andre typar kommunalt utstyr.

I økonomireglementet under kapittel 17.2 registrering er det slått fast at «forvaltning av inventar/utstyr skal skje etter retningslinjer fastsett av kommunedirektøren. Denne retningslinja er ikkje kome revisor i hende.

Eit reglement som naturleg kan omhandle og regulere utstyr, er etiske retningslinjer. Etiske retningslinje. Vi har fått opplyst at den er planlagt behandla i Partsamansett Utval (PSU) i løpet av hausten.

VURDERING AV PROBLEMSTILLING 1

Vår vurdering er at fleire reglement slår fast at utstyr berre skal brukast i kommunal regi. Kommunen peiker, i fleire rutinar, på at utstyr skal brukast i kommunal regi. Det manglar i midlertidig ei rutine som utdjupar retningslinjene slik økonomireglementet seier om forvaltning av kommunen sitt utstyr.

Etter vår vurdering er dette eit forbettringspunkt.

Vår tilråding er at det blir etablert ei rutine eller retningslinjer der ein skriv meir utfyllande om kva det betyr å ikkje bruke kommunalt utstyr til privat vinning.

2.2 HANDLINGAR PROBLEMSTILLING 2

Kriterium: Korleis følgjer kommunen opp etterleving av retningslinjer for bruk av kommunale eigedelar?

Skildra handlingar

Oppfølging av bruken av kommunale køyretøy er delvis etablert gjennom rapportering av feil og manglar til ein ansvarleg kontaktperson. Det er ikkje sendt revisjonen planar som viser korleis kommunedirektøren følger opp bruk av kommunalt utstyr.

VURDERING AV PROBLEMSTILLING 2

Vår vurdering er at det ikkje er lagt fram ei rutine eller ei plan som viser korleis kommunedirektøren følgjer opp internkontrollen på dette området.

Kommunelova § 25-1 handlar om internkontroll. Vi anbefaler at kommunedirektøren etablerer ei rutine som ein del av internkontrollen som følgjer opp problemstillinga. Dette er særskilt aktuelt sidan det også står i økonomireglementet at kommunedirektøren skal ha ei rutine for forvaltning av utstyr.

Forvaltningsrevisor

Terje Gundersen-Røvik

Molde 25.10.2024

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Hovudkontor: Kristiansund

Avdelingskontor: Ålesund, Molde, Surnadal

Eigarar:

Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal,
Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma,
Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven,
Haram og Ålesund. Møre og Romsdal fylkeskommune.

Til Kontrollutvalet i Fjord kommune

Kopi: Kommunedirektøren

Uavhengig revisors attestasjonsuttale om etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga for 2024.

Vi har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerheit, i forbindelse med Fjord kommunes etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga på følgende områder:
Privat bruk av kommunale eigendelar;

1. Finnes det eit eige reglement/rutinar for bruk av kommunens eigendeler
2. Korleis følgjer kommunedirektøren opp at desse vert følgt i organisasjonen

Periode:

Vi har vurdert kommunens rutinar for 2024.

Kriteria er henta frå:

1. Kommuneleova § 25-1
2. Kommunens eigne rutinar og reglement

Leiinga sitt ansvar for etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga

Kommunedirektøren er ansvarleg for å etablere administrative rutinar som sørger for at økonomiforvaltninga utøvast i tråd med føresegner og vedtak, og at økonomiforvaltninga er gjenstand for trygt kontroll.

Vår uavhengigheit og kvalitetskontroll

Vi har utført oppdraget i samsvar med etiske retningslinjer for Møre og Romsdal Revisjon SA, som inneheld krav om uavhengigheit og andre krav basert på grunnleggande prinsipp om integritet, objektivitet, fagleg kompetanse og tilbørleg aktsemd, fortrulegheit og profesjonell framferd.

I samsvar med internasjonal standard for kvalitetsstyring (ISQM 1) *Kvalitetsstyring for revisjonsforetak som utfører revisjon eller forenkla revisorkontroll av regnskaper, eller andre attestasjonsoppdrag eller nærstående tenester* har Møre og Romsdal Revisjon SA et omfattande kvalitetsstyringssystem, her under dokumenterte retningslinjer og rutinar for etterleving av etiske krav, faglege standardar og krav i gjeldande lovgiving og anna regulering.

Våre oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi en uttale om etterleving av føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga på grunnlag av bevisa vi har henta inn. Vi har utført vårt attestasjonsoppdrag med moderat sikkerheit i samsvar med kommunelovas regler og RSK 301 Forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga. Standarden krev at vi planlegg og gjennomfører oppdraget for å oppnå moderat sikkerheit for om det føreligger vesentlege feil eller manglar ved etterleving av føresegner og vedtak i kommunens økonomiforvaltning på det området vi har føreteke forenkla etterlevingskontroll.

Vi baserer oppgåva på ei risiko- og vesentlegheitsvurdering som er lagt frem for kontrollutvalet.

Utføring av et attestasjonsoppdrag som skal gi moderat sikkerheit i høve til RSK 301, inneberer å utføre handlingar for å innhente bevis for at føresegner og vedtak for økonomiforvaltninga blir etterlevd. Typen, tidspunktet for og omfanget av dei valde handlingane er gjenstand for revisors skjønn. Moderat sikkerheit har klart lågare grad av trygging enn tryggjande sikkerheit, og vi gir derfor ikkje uttrykk for same nivå av sikkerheit som i en revisjonsberetning.

Vi meiner at vi har innhenta tilstrekkeleg og hensiktsmessig bevis som grunnlag for vår konklusjon.

Grunnlag for negativ konklusjon

- Kommunen har ikkje dokumentasjon eller svart ut korleis kommunedirektøren følgjer opp retningslinjene

Negativ konklusjon

Basert på utførte kontrollhandlingar og innhenta bevis, og på grunn av betydninga av de forhold som er beskrive i avsnittet *Grunnlag for negativ konklusjon* i vår uttale, meiner vi at Fjord fylkeskommune ikkje har etterlevd Kommunelovens § 25-1

Denne uttalen er utplukkande utarbeide for formålet som er beskrive ovanfor og til kontrollutvalet i Fjord kommunes informasjon, og skal ikkje brukas til noko annet formål.

Molde, 25. oktober 2024

Møre og Romsdal revisjon SA

Ronny Rishaug

oppdragsansvarlig revisor

24/1150

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Til

Møre og Romsdal Revisjon SA
v/oppdragsansvarlig revisor
Ronny Rishaug

Kopi til

Kontrollutval Fjord kommune

Uttale fra ledelsen vedrørende forenkla etterlevelingskontroll 2024 – Privat bruk av kommunale eigendelar

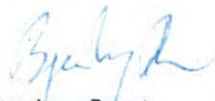
Ledelsen sitt ansvar

- Vi er kjent med, og har oppfylt vårt ansvar for å utforme og iverksette en hensiktsmessig intern kontroll for å sikre etterlevning av lov, forskrift og egne reglementer.
- Vi stadfester at vi har gitt revisor all informasjon som er relevant og vesentleg for forenkla etterlevingskontroll av privat bruk av private eigendelar
- Vi kjenner ikkje til at det er manglande etterlevning av lov, forskrift eller egne reglementer i fjord kommune.

Kommentarar/tilleggsopplysningar:

Ikke under spekk

Valldal, 22 oktober 2024

Bjørn Inge Ruset
kommunedirektør

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 23/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Nummerert brev nummer 2 2024. Etter gjennomført forenkla etterlevingskontroll på området privat bruk av kommunale eigendelar.

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval tek det nummererte brevet til vitande.

Kontrollutvalet bed revisjonen sjå til at manglar på dokumentasjon og oppfølging av retningslinjene for privat bruk av kommunale eigendelar blir fulgt opp av kommunedirektøren.

Bakgrunn:

I følge kommunelova § 24-7 skal revisor melde frå skrifteleg til kontrollutvalet om følgjande forhold, dersom forholda blir vurderte som vesentlege:

- feil som kan føre til feilinformasjon i årsrekneskapen
- manglar ved registrering og dokumentasjon av rekneskapsopplysningane
- manglar ved den økonomiske internkontrollen
- manglande eller mangelfull forklaring på vesentlege avvik mellom rekneskap og budsjett

Revisor skal i nummererte brev alltid melde frå om følgjande forhold:

- kvar mislege handling (uavhengig av kor vesentleg ho er)
- grunngjevinga for manglande underskrift på oppgåver som kommunen skal sende til offentlege myndigheiter, og som revisor etter lover eller forskrifter skal stadfeste
- grunngjevinga for å seie frå seg revisjonsoppdraget

Vurdering:

Revisor vil i kontrollutvalet sitt møte 4. november 2024 gjere nærare greie for bakgrunnen for det nummererte brevet og kva revisor har gjort/kjem til å gjere for å følge opp dette.

Kommunedirektøren er til stades i kontrollutvalet sitt møte og vil kunne svare på spørsmål knytt til administrasjonen si oppfølging knytt til det nummererte brevet.

Vedlegg

Nummerert brev 02 frå revisor - bruk av kommunale eigendelar

MRR
Møre og Romsdal Revisjon SA

Til Kontrollutvalet i Fjord kommune	Kopi: Kommunedirektøren
--	--------------------------------

REVISORBREV NR. 2/2024 – Etter gjennomført forenkla etterlevingskontroll på området privat bruk av kommunale eigendelar

Vi har gjennomført forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga for privat bruk av kommunale eigendelar. Rapport og uttale etter den gjennomførte kontrollen ligger vedlagt. Ved denne etterlevingskontrollen er det etterspurt dokumentasjon på skriftlege reglement eller rutinar for privat bruk av kommunale eigendelar.

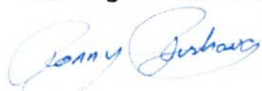
I vår uttale er det gitt en negativ konklusjon. Årsaka er at gjennomgangen viste at det var manglar vedrørende skriftlege rutinar for oppfølging av privat bruk av kommunale eigendelar for 2024:

- Kommunen har ikkje dokumentasjon eller svart ut korleis kommunedirektøren følgjer opp retningslinjene.

Det vises til rapporten for ytterlegare informasjon.

I samsvar med standard for forenkla etterlevingskontroll med økonomiforvaltninga, RSK 301, skal avvik som fører til en modifisert uttale kommuniserast til kontrollutvalet i nummerert brev. Dette skal også kommuniserast til kommunedirektøren, og dette brevet sendes derfor med kopi til kommunedirektøren.

Molde, 25. oktober 2024
Møre og Romsdal Revisjon SA

Ronny Rishaug
oppdragsansvarlig revisor

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 24/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Plan for eigarskapskontroll 2024 - 2027 Fjord kommune Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Fjord kontrollutval sluttar seg til det framlagte forslag til plan for eigarskapskontroll for perioden 2024 – 2027.

Saka sendast kommunestyret med slik tilråding til vedtak:

- Kommunestyret vedtar plan for eigarskapskontroll 2024 - 2027. Første prioritet bør vere å få utarbeid ei oppdatert eigarskapsmelding for Fjord kommune i tråd med kommunelova. Kontrollutvalet bør vente med bestilling av eigarskapskontroll til denne meldinga er vedtatt av kommunestyret.
- Kontrollutvalet får fullmakt til å gjere endringar i planen. Ei slik eventuell justering av planen bør bygge på eventuelle endringar i risikobiletet og dei signal som kjem fram i eigarskapsmeldinga.

Bakgrunn:

Kommunane har i aukande grad valt å bruka fristilte organisasjonsmodellar som selskap, samarbeid, stiftingar ol, for å løysa ulike kommunale oppgåver. Utviklinga synes å fortsetta i retning av auka bruk av fristilte organisasjonsformer. Dette gjer at organiseringa av den kommunale verksemda blir meir kompleks og fragmentert, og inneberer nye utfordringar både når det gjeld styring og kontroll.

På bakgrunn av denne utviklinga har kommunelova (KL) gitt kontrollutvalet ansvar for «å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eigarinteresser, gjer

dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyret sine vedtak og anerkjente prinsipp for eigarstyring», jf. KL § 23-2, d) og 23-4.

Det er kontrollutvalet som ifølge kommunelova har ansvar for å sjå til at det vert gjennomført eigarskapskontroll. I dette ligg det at kontrollutvalet har ansvar for at det vert utarbeidd ein plan for gjennomføring av eigarskapskontroll. Vidare har kontrollutvalet ansvar for å bestilla dei kontrollane som etter planen skal gjennomførast. Det er kommunestyret sjølv som vedtar planen. Planen gjeld for kommunestyreperioden 2024 – 2027, eller til ny plan ligg føre.

Vurdering:

Eigarskapskontroll som arbeidsform er avgrensa til å omfatta forvaltninga av eigarinteressene frå kommunen i selskapa, her under kontroll av om desse eigarinteressene blir tatt vare på i samsvar med vedtaka og føresetnadene til kommunestyret. Eigarskapskontrollen består i å sjå på korleis kommunen sine eigarinteressar i selskapet vert utøvd, og om utøvinga er i tråd med kommunestyret sine vedtak og føresetnader. Kontrollen omfattar alle selskap der kommunen har eit eigarskap. Denne kontrollen går i liten grad på sjølve selskapet, bortsett frå å sjå til at det er rutinar for styret sin rapportering til selskapets eigarorgan.

I perioden 2020-2023 bestilte førre kontrollutvalet eigarskapskontroll på vegne av kommunestyret i oktober 2022. Kontrollutvalet sin konklusjon var den gongen:

Manglande oppfølging og iverksetting av dei tiltaka som er vedteken i eigarskapsmeldinga, blir påpeika av revisjonen ved fleire høve i rapporten. Sidan eigarskapsmeldinga vart vedteken i Fjord kommunestyre så nyleg som februar 2022 bør ein ikkje være for "streng" i å konkludere med at alt ikkje er på plass.

Ved fleire høve blir det påpeika at ting er satt i gong og denne rapporten bør vera eit godt hjelpemiddel for kommunedirektøren i å kome vidare med dette arbeidet. Vidare bør rapporten nyttast som eit hjelpemiddel i å få på plass dei tydelege manglane som blir nemnd. Spesielt gjeld dette journalføring og arkivering knytt til eigarskapet sitt.

Det kan tyda på at kommunen bør vurdere ei systematisk tilnærming til korleis viktig kommunikasjon mellom selskap som kommunen har eigarinteresser i og den enkelte eigars representant, og korleis dette blir dokumentert, journalført og tatt vare på for ettertida.

Ein vil tilrå at kommunestyret først får utarbeid ei oppdatert eigarskapsmelding og slik sett får oversikt og kunnskap om kva prinsipp som i dag ligg føre for styringa av selskapa. Førre eigarskapsmelding var vedteken av Fjord kommunestyre i oktober 2022, sak 7/22. Lova sei at det skal lagast eigarskapsmelding for kvar einskild kommunestyreperiode.

Når denne eigarskapsmeldinga er ferdig og handsama av kommunestyret, bør kontrollutvalet få høve til å undersøke nærare det som kom fram i risiko- og vesentleg analysa frå kommunerevisjonen (vedlagte ROV, kapittel 4, sidene 51-57) og dei funna som var gjort i førre eigarskapskontroll. I handsaminga av ROVen valde kontrollutvalet følgjande problemstilling for ein mogleg eigarskapskontroll:

- Eigarstyring, rapportering til kommunestyret og oppfølging av lovkrav.

I den overordna eigarstyringa, kan det vere tenleg å ta utgangspunkt i eigarskapsmeldinga kommunen skal vedta etter kommunelova § 26-1, og eventuelle andre styringsdokument. Det kan vere naturleg at kontrollutvalet vurderer risiko for at eigarskapsmeldinga ikkje blir etterlevd. Dette kan omfatte spørsmål som risiko for at selskapet ikkje driv i tråd med måla kommunestyret har sett for selskapet, risiko for at den som forvaltar kommunen sine eigarinteresser i selskapet, ikkje gjer dette i samsvar med kommunen sine vedtak.

Endringar i risikobildet kan gjere det nødvendig å gjere endringar i planen. Kontrollutvalet bør, slik kommunelova legger opp til, gis fullmakt til å foreta endringar i planen. Om kontrollutvalet ønsker å gjere endringar i vedtatt plan skuldast det at risikobildet har skiftet, eller at det har oppstått ekstraordinære høve. Eventuelle endringsvedtak vil bli oversendt kommunestyret til orientering.

Gjennomføring:

Revisor skal gjennomføre eigarskapskontroll i samsvar med kontrollutvalets vedtak. Revisor skal forsikre seg om at kontrollutvalet og revisor har lik forståing av oppdraget, og at rammene er tilstrekkeleg klarlagt.

Videre skal revisor skal vurdere om kontrollutvalet sitt vedtak lar seg gjennomføre. Dersom revisor finner det påkravd, må revisor avklare oppdraget nærare med kontrollutvalet.

Dersom revisor ser behov for å endre problemstilling(ene) eller annet undervegs i ein slik grad at det har vesentleg betydning for gjennomføringa av oppdraget, skal dette avklarast med kontrollutvalet.

Revisor skal utarbeide en skriftleg prosjektplan for kvar eigarskapskontroll. Prosjektplanen skal redegjøre for problemstilling(er), kriteria eller grunnlaget for desse, og metodebruk.

Rapport om eigarskapskontroll i selskap bør behandlast på same måte som andre forvaltningsrevisjonar, med direkte rapportering til kommunestyra.

I den grad rapporten inneheld konkrete anbefalingar til eigarane (eigarskapskontrollen) eller selskapet (forvaltningsrevisjon) vil rapporten bli følgt opp av kontrollutvalet, og sak angående oppfølging vil bli vidaresendt kommunestyret.

Sekretariatet er kontaktpunktet frå kontrollutvalet mot revisjonen og dialogpartnar undervegs i arbeidet med rapporten. Sekretariatet vil følgja med i status og framdrift i arbeida og at kontrollrapportar blir levert til avtalt tid og innanfor dei kostnadsrammene som er avtalt.

Konklusjon:

Kontrollutvalet skal rapportere resultata av sitt arbeid til kommunestyret. For å sikre at kommunestyret får naudsynt informasjon om status for eigarstyring og oppfølging av eigarskapane, skal kontrollutvalet utan ugrunna opphald sende rapportar til kommunestyret for handsaming.

Det blir tilrådd at kontrollutvalet sluttar seg til planutkastet og oversende saka til behandling i kommunestyret med innstilling som foreslått.

Vedlegg

Rapport frå risiko- og vesentlegvurdering 2024 - Fjord kommune

RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING 2023-2027

FJORD KOMMUNE

Grunnlagsdokument for plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll

Endeleg rapport

mai 2024

MRR

Møre og Romsdal Revisjon SA

Møre og Romsdal Revisjon SA er eit samverkeføretak eigd av kommunane Aure, Averøy, Kristiansund, Rindal, Smøla, Surnadal, Tingvoll, Aukra, Hustadvika, Gjemnes, Molde, Rauma, Sunndal, Vestnes, Fjord, Giske, Sula, Stranda, Sykkylven, Haram og Ålesund samt Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører rekneskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og andre revisjonstenester for eigarkommunane. Hovudkontoret ligg i Kristiansund med avdelingskontor i Ålesund, Molde og Surnadal.

Tidlegare rapporter frå Møre og Romsdal Revisjon SA er på heimesida vår:

www.mrrevisjon.no

FORORD

Møre og Romsdal Revisjon SA har etter avtale med kontrollutvalet i kommunen gjennomført ein risiko- og vesentlegvurdering av verksemda i kommunen. Dette gir eit grunnlag for kontrollutvalet sin vidare prosess med utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll for perioden 2023-2027.

Risiko- og vesentlegvurdering (ROV) går gjennom kommunal verksemd og eigarskap i Fjord kommune. Rapporten summerer opp resultata frå gjennomgangen vår av verksemda, på bakgrunn av dei identifiserte risikoane som ligg til grunn for gjennomføring av forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll.

Vi takkar kontrollutvalet, sekretariatet, folkevalde og kommunedirektøren med administrasjon for nyttige bidrag. Bidraga har skapt eit godt utgangspunkt for kontroll og betring av Fjord kommune.

Ålesund, 10.05.2024

Martin G. Mortensen
Dagleg leiar

Stefan Hovden
Forvaltningsrevisor

SAMANDRAG

Basert på gjennomført risiko og vesentlegvurdering er det særleg aktuelt å gjennomføre forvaltningsrevisjonsprosjekt innan følgjande tema:

- Økonomistyring
- Grunnskule, psykososialt læringsmiljø og spesialundervisning
- Byggesakshandsaming
- Personalforvaltning
- Attvin AS – Berekraft og sjølvkost (i lag med andre kommunar)

I det følgjande er det kort skildra bakgrunn for tema som er vurdert. Vidare i rapporten er det meir utfyllande om kva for funn og indikatorar som er lagt til grunn for vurderinga vår om at der er desse tema og vinklingane som har høg risiko. I rapporten er det fleire tema som vi har vurdert til middels risiko, som kontrollutvalet kan prioritere opp om det er grunn til det.

TILLITSSKAPANDE FORVALTNING – ØKONOMISTYRING

Kommunen har dei siste åra hatt ein utfordrande økonomisk situasjon, samstundes som at fleire utfordringar i åra som kjem vil leggje ytterlegare press på økonomien i kommunen. Ein forvaltningsrevisjon som ser på korleis kommunedirektøren legg opp prosessane for økonomiarbeidet i kommunen for å halde vedtekne budsjett, og korleis budsjettgrunnlag og rapportering til kommunestyret blir utforma, kan gjere at kommunen får mest mogleg ut av tilgjengelege ressursar og er i best mogleg stand til å gjere politiske prioriteringar.

TENESTEYTING OG MYNDEUTØVING – GRUNNSKULE, PSYKOSOSIAL LÆRINGSMILJØ OG SPESIALUNDERVISNING

Kommunen har eit relativt høgt tal på elevane med spesialundervisning, og dei elevane som mottek spesialundervisning har eit relativt høgt timetal med spesialundervisning. Det kan vere fleire årsaker til at bilete er slik. Ein forvaltningsrevisjon kan sjå på om kommunen har tilstrekkeleg internkontroll for å sikre at krava i opplæringslova bli følgd, korleis kommunen arbeider med å førebygge brot på retten til eit trygt og godt skulemiljø og om kommunen oppfyll aktivitetsplikta for å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt skulemiljø, og i kva grad bidrar arbeidet til pedagogisk-psykologisk teneste (PPT) til å skape eit inkluderande læringsmiljø på skulane. Med bakgrunn i forvaltningsrevisjonen kan kommunen bli betre og trygg på dei system og rutinar dei har i grunnskulen for at elevane skal få best mogleg vilkår for opplæringa.

TENESTEYTING OG MYNDEUTØVING – BYGGESAKSHANDSAMING

Det er fleire indikasjonar på at byggesakshandsaminga i kommunen er under press. Ein forvaltningsrevisjon som undersøker om kommunen sikrar god sakshandsaming og etterleving av lov og forskrift, om den gir innbyggjarane god service i byggesaker, om det er utvikla internkontroll på området, samt korleis kommunen handterer sjølvkostutrekningar, kan bidra til at kommunen når dei mål dei har for området.

TENESTEYTING OG MYNDEUTØVING – PERSONALFORVALTNING

Kommunen har utfordringar med sjukefråvær som legg press på tenesteytinga og økonomien. Ein forvaltningsrevisjon som ser på korleis kommunen arbeider med å førebyggje og redusere sjukefråvær, i kva grad det er etablert system og tiltak for å styrke arbeidsmiljøet og nærværet, og i kva grad tilsette som er sjukemeldt blir følgt opp, kan sikre betre tenesteproduksjon og økonomi i kommunen.

FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP – ATTVIN AS

Attvinn AS utfører viktige tenester for kommunen innan berekraftsmåla. Selskapet leverer viktige tenester direkte til innbyggjarane, og har direkte konsekvens for fakturaen innbyggjarane mottok. Selskapet er eigd av fleire kommunar, og det kan vere aktuelt med eit felles prosjekt eigarkommunane imellom som ser på selskapet si måloppnåing innan berekraftsmåla og at sjølvkostberekningane er rett.

AKTUELLE OMRÅDE FOR EIGARSKAPSKONTROLL

Basert på gjennomført risiko og vesentlegvurdering er det særleg aktuelt å gjennomføre eigarskapskontroll innan følgjande tema:

- Eigarstyring, rapportering og oppfølging av lovkrav

EIGARSKAPSKONTROLL

Eigarstyring er eit område med fleire risikoar som mellom anna har vore avdekt i ein tidlegare eigarskapskontroll. Ein eigarskapskontroll kan bidra til at kommunestyret sine vedtak og mål med eigarskapen blir oppfylt, og at reglar for eigarskapsstyringa blir etterlevd, slik at kommunen når måla, sine innbyggjarane får betre teneste og kommunen får styrka omdømme sitt.

INNHALD

SAMANDRAG	4
1. INNLEIING	7
1.2 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING	7
1.3 FORVALTNINGSREVISJON	7
1.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP KOMMUNEN EIG.....	8
1.5 EIGARSKAPSKONTROLL.....	8
1.6 METODE.....	8
1.7 OPPBYGGING AV RAPPORTEN – LESARRETTLEIING	12
2. OM KOMMUNEN	13
2.1 ORGANISERING	13
2.2 KOMMUNEN SINE VISJONER, MÅL OG SATSINGSOMRÅDE	14
2.3 ØKONOMISKE RAMMER OG MÅLTAL	15
2.4 KOMMUNEBAROMETERET 2023.....	16
2.5 INTERKOMMUNALT SAMARBEID OM TENESTE	17
3. RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I KOMMUNEN - FORVALTNINGSREVISJON	18
3.1 BEREKRAFT OG SAMFUNNSUTVIKLING	18
3.2 LOKALDEMOKRATI	21
3.3 TILLITSSKAPANDE FORVALTNING	25
3.4 TENESTYTING OG UTØVING AV MYNDE	35
4. RISIKO OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP – EIGARSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON	51
4.1 INNLEIING.....	51
4.2 EIGARSKAP I FJORD KOMMUNE	53
4.3 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP.....	56
4.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP	61
REFERANSELISTE	63
VEDLEGG: OVERSIKT OVER INTERKOMMUNALE SAMARBEID	65

1. INNLEIING

1.1 BESTILLING

Møre og Romsdal Revisjon SA har gjennomført risiko- og vesentlegvurdering av kommunen si verksemd som grunnlag for utarbeiding av plan for forvaltningsrevisjon og plan for eigarskapskontroll etter bestilling den 29. januar 2024 av kontrollutvalet.

Kontrollutvalet skal syte for at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon i kommunen og i selskap kommunen har eigarinteresser i, og at kommunen sine eigarinteresser i selskap blir kontrollert. For å sikre at kommunestyret vel dei mest relevante prosjekta, skal kontrollutvalet utarbeide ein plan for forvaltningsrevisjon og ein plan for eigarskapskontroll, jf. kommunelova §§ 23-3 og 23-4. Planane skal vere basert på risiko- og vesentlegvurdering.

I dette kapitelet ser vi nærare på kva risiko- og vesentlegvurdering, forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll er samt metode og kva for informasjonsgrunnlag vi har nytta som grunnlag for vurderingane våre.

1.2 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING

Føremålet med risiko- og vesentlegvurderinga er å avdekkje om dei områda der det kan vere størst behov for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Det finst ingen spesifikke krav til korleis ein skal gjennomføre denne vurderinga, anna enn at ho skal byggje på ei evaluering av risiko og kva som er vesentleg.

Risiko omfattar potensialet for avvik frå regelverk, mål, vedtak og andre retningslinjer som kommunen har for verksemda. Risiko består av både sannsynet og konsekvensen av slike avvik. Vesentlegheit kan vurderast frå ulike perspektiv, inkludert økonomi, politikk, brukarbehov, medarbeidarinteresser, samt samfunns- og miljømessige omsyn.

Det finst ingen objektiv storleik som kan nyttast til å avgjere kva som er vesentleg. For å prioritere mellom områda der det er identifisert risiko for avvik, må kontrollutvalet til slutt gjere ei skjønsmessig vurdering av kva område som er mest vesentleg.

1.3 FORVALTNINGSREVISJON

Forvaltningsrevisjon er systematiske vurderingar av økonomi, produktivitet, etterleving av reglar, måloppnåing og verknader basert på vedtak frå kommunestyret eller fylkestinget. Forvaltningsrevisjon fungerer som ein kontrollmekanisme mellom kommunestyret og administrasjonen samtidig som ho kan ha stor betydning for læring og utvikling.

1.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP KOMMUNEN EIG

Kontrollutvalet har plikt til å gjennomføre forvaltningsrevisjon både internt i kommunen og i selskap kommunen har eigarinteresser i. forvaltningsrevisjon kan i prinsippet utførast i alle typar selskap kommunen har eigarinteresser i.

Døme på tema for forvaltningsrevisjon i selskap inkluderer måloppnåing, offentlege anskaffingar, habilitet, etikk og samfunnsansvar, arbeidsmiljø og økonomisk drift. Krava til forvaltningsrevisjon er i utgangspunktet dei same, uavhengig av om revisjonen vert utført i kommunen eller i eit selskap.

Når kommunen organiserer verksemda gjennom selskap, påverkar dette likevel moglegheitene for styring, innsyn og kontroll. Kontrollutvalet må difor ta omsyn til spesifikke høve ved forvaltningsrevisjon med selskap. Dette inkluderer eigne reglar for kontrollutvalets rett til innsyn i selskapet. Det kan òg vere naudsynt å samordne kontrollen dersom fleire kommunar eig selskapet saman.

1.5 EIGARSKAPSKONTROLL

Eigarskapskontroll handlar om å sjekke om den som utøver kommunen sine eigarinteresser, gjer dette i tråd med lover, forskrifter, vedtak frå kommunestyret og anerkjende prinsipp for eigarstyring.

Det er eit skilje mellom eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon av selskapet. Praxis syner likevel at det er ein glidande overgang mellom desse to hovudkategoriane, og at det i enkelte høve kan vere vanskeleg å skilje dei. Eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon er to ulike former for kontroll, og er regulerte i kvar sine paragrafer i KommuneLOVA. Av denne grunn blir områda omtalte i eigne kapittel.

1.6 METODE

Kva har vi gjort?

Vi har arbeidd med å identifisere dei områda i kommunen som har størst risiko for feil og manglar. Dette kallar vi ein risiko- og vesentlegvurdering.

Korleis har vi gjort det?

1. Vi har studert lover og rettleiingar. Vi har undersøkt kva lovgjevinga seier om risiko- og vesentlegvurderinga, rettleiaren til NKRF for risiko- og vesentlegvurdering og andre gjennomførte vurderingar.

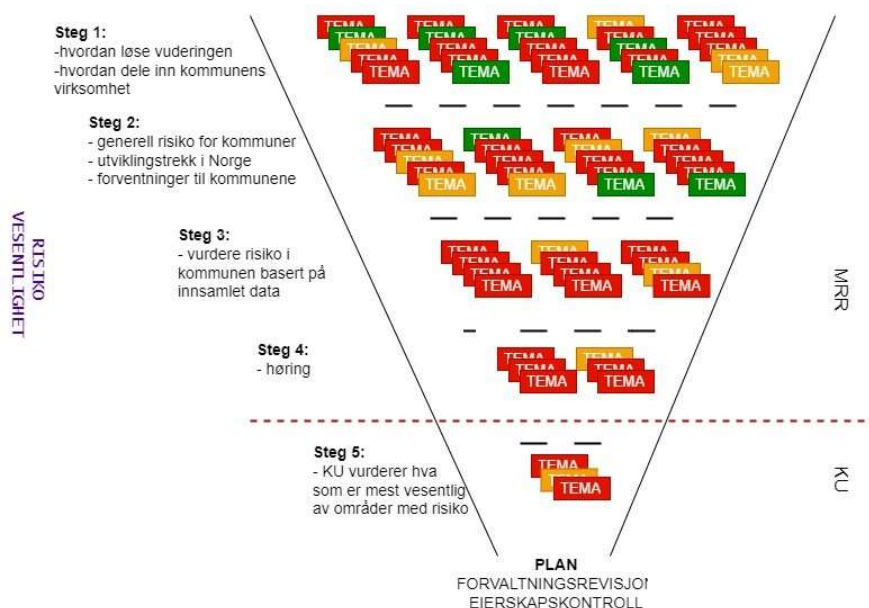
Vi har brukt KommuneLOVA som utgangspunkt. KommuneLOVA definerer kva kommunen skal vere og gjere. Difor har vi nytta LOVA til å inndele kommunen sin verksemd i ulike

område. Kommunen skal tilby tenester og drive samfunnsutvikling til beste for innbyggjarane, utøve offentlig mynde og bidra til ein effektiv, tillitsskapande og berekraftig forvaltning.

Basert på kommunen sine ansvarsområde etter KommuneLOVA har vi delt risiko- og vesentlegvurderinga inn i fire hovudområde:

- Berekraft og samfunnsutvikling
 - Lokaldemokrati
 - Tillitsskapande forvaltning
 - Tenesteyting og myndeutøving
2. Vi har identifisert vesentlege risikoar for kommunane. Kva utfordringar møter kommunar generelt sett, korleis utviklar samfunnet seg, kva føresetnader har kommunane, kva må dei til omsyn til, kva pålegg har dei, kva forventingar har dei til sittande politisk leiing, og kva er dei generelle risikoane i dagens samfunn? For å finne svar på dette har vi henta informasjon frå kjelder som Kommunanes Sentralforbund, Økokrim, Helsedirektoratet, Politiets sikkerheitsteneste og Statsforvaltaren i Møre og Romsdal. Vi har valt ut tema som vi meiner er vesentlege og utgjer ein risiko for alle kommunar. Innan kvart tema har vi identifisert moglege risikofaktorar som òg gjeld for alle kommunar.
- Desse er valde ut med bakgrunn i regelverk, element i internkontroll, andre risiko- og vesentleganalysar, forventingar frå Statsforvaltaren og vår eigen kunnskap på området. Risikofaktorane kan òg sjåast i samanheng med områda ein forvaltningsrevisjon kan rettast mot, som er økonomi, produktivitet, regeloverhaldning, måloppnåing og verknader.
3. Vi har vurdert risikoen i kommunen. Basert på informasjon vi har samla inn om kommunen, vurderer vi kva risikofaktorar som ser ut til å vere mest relevante for kommunen. Vi vurderer om risikoen er låg, middels eller høg. Risiko blir delt inn i sannsyn for at hendinga inntreff og konsekvensar om hendinga inntreff. Dette rangerer vi òg som låg, middels eller høg, og endar opp med ei vurdering av risiko. Dersom risikoen er høg eller middels, kjem vi med forslag til moglege tema for forvaltningsrevisjon.
4. Høyring av risiko- og vesentlegvurderinga til ordførar og kommunedirektør. Vi tek omsyn til innspel som kjem, og eventuelt justerer informasjon og vurderingar. Etter at steg fire er ferdig, sender vi risiko- og vesentlegvurderinga over til kontrollutvalet.
5. Kontrollutvalet bør i steg fem vurdere kva risikoområde som er mest aktuelle for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Basert på denne vurderinga, utarbeider kontrollutvalet ein plan for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll.

Tabell 1.6.1. Ein visuell framstilling av korleis arbeidet med risiko- og vesentlegvurderinga er løyst i 5 steg

Kjelde: MRR SA

Vi summerer opp vår vurdering i følgjande risikotabell:

Risiko-faktor	Grunngjeving for nivå av sannsyn	Grunngjeving for konsekvensnivå	Sannsyn	Konsekvens	Risiko-nivå
Aktuelle risiko-faktorar	Kort skildring	Kort skildring	Høg	Høg	
			Middels	Middels	
			Låg	Låg	

Risikofaktorane er dei eller den mest relevante for kommunen.

Grunngjevinga for nivå av sannsyn: korte skildringar av kva kommunen gjer (eller ikkje gjer) for å redusere risiko.

Grunngjevinga for konsekvensnivået: kan sjåast frå ulike perspektiv og skildrar konsekvensane om risikofaktoren skulle inntreffe.

Sannsyn: vår vurdering av om det er lågt, middels eller høgt sannsyn for at vald risikofaktor inntreff.

Konsekvens: vår vurdering av om det er låg, middels eller høg konsekvens om vald risikofaktor inntreff.

Risikonivået: vår vurdering av om det er låg, middels eller høg risiko.

Vår vurdering av risiko- og vesentlegheit fører til forslag til tema for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll der det er aktuelt.

INFORMASJONGRUNNLAG OM KOMMUNEN

For å skaffe informasjon om risikoområde i kommunen, nytta vi fleire kjelder:

- Dialog med kontrollutvalet 2019-2023 og kontrollutvalet 2023-2027
- Oppstartsmøte med kommunedirektør
- Samtale med kommunedirektør, kommunalsjefar og personalsjef
- Faktasjekk med ordførar og kommunedirektør
- Kommuneplanen si samfunnsdel 2020-2036
- Budsjett- og økonomiplan 2023-2026
- Årsmelding 2022 og 2023
- Kommunens eierskapsmelding
- Kommunebarometeret for 2023
- Årsrapport 2021 - Møre og Romsdal 2025
- FHI: Folkehelseprofilen 2023, Fjord kommune
- Arbeidsmiljøutvalgets årsrapport 2022
- Rapporter fra forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll
- Tilsynskalender fra Statsforvalteren
- Revisjonens erfaring/kunnskap om kommunen

Det er gjennomført ei spørjeundersøking blant leiarar og politikarar i kommunen.

Av totalt 19 politikarar var det 4 politikarar som svarte på spørjeundersøkinga. Dette gir ein svarprosent på 21%. Av totalt 6 leiarar som fekk undersøkinga var det 4 som svarte. Dette gir ein svarprosent på 67 %.

Svara frå undersøkinga blir nytta som eit supplement til informasjon vi innhentar frå fleire kjelder. Vi har hatt dialog med oppdragsansvarleg rekneskapsrevisor. Rapporten er sendt på høyring til kommunen og ordførar, og vi har teke med innspel og tilbakemeldingar frå desse.

Dokument frå ungdomsrådet, eldrerådet og rådet for menneske med nedsett funksjonsevne er tilgjengeleg på nettsida til kommunen. Vi har gått gjennom desse dokumenta for 2022 og 2023.

AVGRENSINGAR

Risiko- og vesentlegvurderinga er gjort på eit overordna nivå. Omfanget er avgrensa ut frå kva som er føremålet med analysen, det vil seie å identifisere kvar det er størst behov for

forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Analysen er vidare avgrensa av ressursar vi har hatt til rådvelde. Vi påpeikar at risiko- og vesentlegvurderinga er gjort med kvalifisert skjønn, og skal ikkje tolkast som eksakt vitenskap.

BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJON

Vi har valt å halde vurderinga på eit overordna nivå. Når ein forvaltningsrevisjon skal bestillast av kontrollutvalet, er det naturleg at detaljeringsgraden innan det valde område blir skjerpa. Her ser vi føre oss at risikofaktorane kan vere til god nytte.

1.7 OPPBYGGING AV RAPPORTEN – LESARRETTLEIING

I kapittel 2 blir det gitt ein oversikt over kommunen si organisering, økonomi, mål og resultat frå Kommunebarometeret, interkommunale samarbeid og eigarskap.

Kapittel 3 består av risiko- og vesentlegvurderinga for forvaltningsrevisjon. Vurderinga er delt inn i fire hovudområde. Innan kvart hovudområde kan det vere fleire underområde. Kvart underområde vil vere bygd opp på same måte:

1. Kort innleiing om temaet, kvifor området er vesentleg og kva som er moglege risikoar. Dette gjeld for alle kommunar.
2. Liste over moglege risikofaktorar innan området. Gjeld òg for alle kommunar.
3. Data om Fjord kommune og eventuelle risikoreducerande tiltak.
4. Vår vurdering og ein tabell som summerer opp risikovurderinga vi har gjort.
5. Eventuelt forslag til aktuelle tema for forvaltningsrevisjon.

Kapittel tre avsluttast med ein oversikt over risikoområder med middels og høg risiko- og vesentlegvurdering. Kapittel fire handlar om risiko- og vesentlegvurdering i selskap, både forvaltningsrevisjon i selskap og eigarskapskontroll.

AVGRENSING

Risiko- og vesentlegvurderinga er gjort på eit overordna nivå. Omfanget er avgrensa ut ifrå kva som er føremålet med analysen, det vil seie å identifisere kor det er størst nytte for forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll. Følgeleg er ikkje alle område av kommunen si verksemd handsama eksplisitt i rapporten. Analysen er vidare avgrensa av tidsramma vi har hatt tilgjengeleg. Vi gjer merksam på at risiko- og vesentlegvurderinga er gjort med kvalifisert skjønn og basert på dei funn som er avdekt i kjeldene. Områda som er vurdert til å ha middels eller høg risiko må bli tolka som at det er indikasjonar på risiko, og ikkje ein konklusjon om at det er feil, avvik eller brot på regelverk.

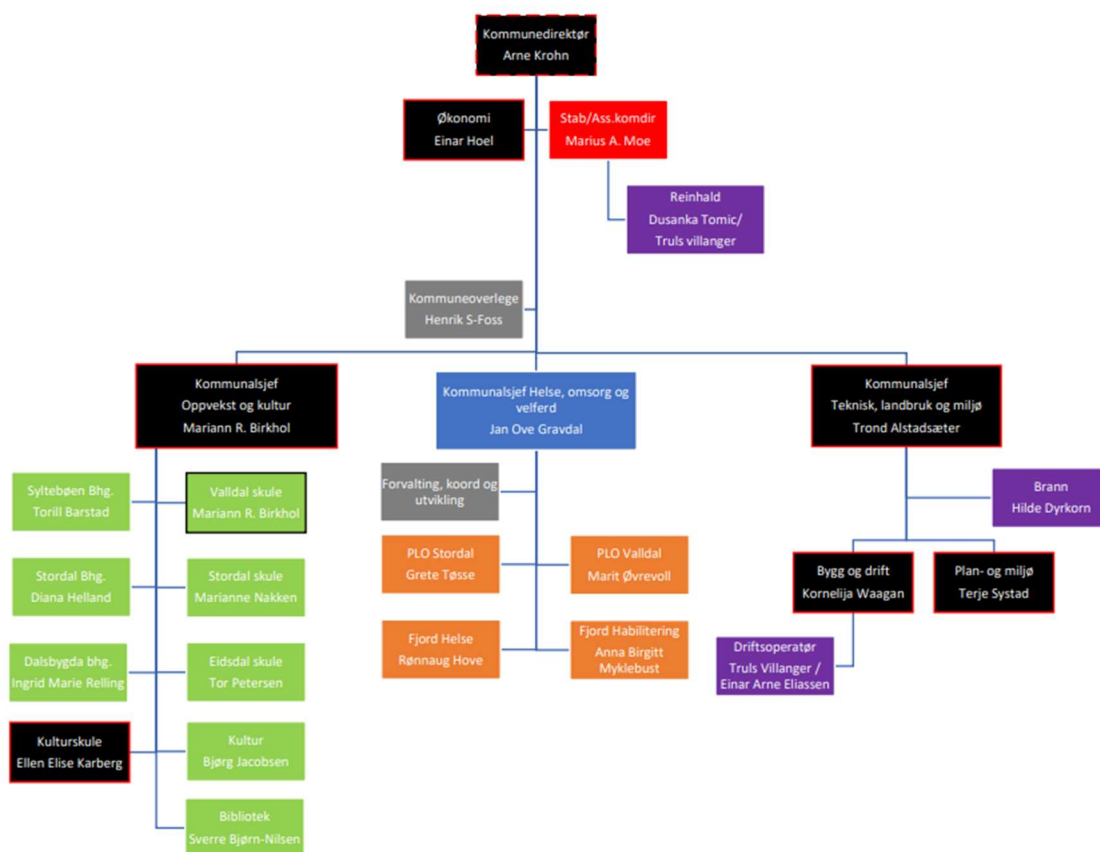
2. OM KOMMUNEN

I dette kapittelet ser vi på kommunen sine mål og satsingsområde, økonomi, samarbeid og eigarskap. Det gir ein bakgrunn for risiko- og vesentlegvurderinga.

2.1 ORGANISERING

Kommunes administrasjon er leia av kommunedirektør samt assisterende kommunedirektør, kommunalsjefar og økonomisjef.

Under er kommunen sitt organisasjonskart datert 1. juni 2023:

Kommunen skriv som ei fotnote til organisasjonskartet at tilsette i dei svarte boksane på det tidspunktet var konstituert i stillinga.

2.2 KOMMUNEN SINE VISJONER, MÅL OG SATSINGSOMRÅDE

Kommuneplanen er kommunen si overordna styringsdokument for Fjord kommune og gjeld alle som bur og arbeider i kommunen. FNs berekraftsmål ligg til grunn for kommuneplanen.

Samfunnsdelen viser korleis kommunen skal utvikle tenestene, leggje til rette for samfunnsutvikling og løyse oppgåver. Planen tar stilling til langsiktige utfordringar (2021 – 2033), fastsett mål og strategiar for kommunen og er grunnlaget for sektorane sine planar og oppgåver.

Målsettingane til kommunen har fire punkt:

1. *Vidareutvikle det gode livet*
2. *Arbeide saman om ei balansert forvaltning av naturen*
3. *Skape gode vekstvilkår for eit berekraftig næringsliv – miljømessig, sosialt og økonomisk*
4. *Vere ein handlekraftig og innovativ kommune som utviklar framtidsretta tenester.*

I kommuneplanen sin samfunndel har ein visjon om «gode vekstvilkår» som er kvalitetar som er ønska at skal prege kommunen:

- *Livskraftig*
- *Skapande*
- *Nær*
- *Raus*
- *Berekraftig*

Kommunen sine finansielle måltal dei siste åra viser at kommunen sitt handlingsrom er avgrensa. I årsmeldinga visast det til at kommunedirektøren på eit overordna nivå i 2023 sette i verk følgjande tiltak for å betra den økonomiske situasjonen:

- *Innkjopsregulering på alle område i kommunen*
- *Redusert aktivitet med investeringar*
- *Tilsettingstopp/-regulering - Redusert bruk av overtid*
- *Tett oppfølging og rapportering*

2.3 ØKONOMISKE RAMMER OG MÅLTAL

Kommunen sine finansielle måltal som skal bli nytta til å vurdere kommunen sitt handlingsrom:

	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Stort handlingsrom
Netto driftsresultat i % av driftsinntekter	<1 %	1 % -1,75 %	>1,75 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntekter	<4 %	4 % - 9 %	>9 %
Gjeldsgrad, netto lånegjeld i % av driftsinntekter	>100 %	100 % - 80 %	<80 %

Fjord kommune har følgjande finansielle måltal:

- Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekt minimum 1,75 %
- Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekt minimum 10 %
- Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekt maksimum 85 %

Kommunen sine finansielle måltal for dei tre siste åra viser at:

Fjord kommune	Rekneskap 2022	Rekneskap 2021	Rekneskap 2020
Netto driftsresultat i % av driftsinntekt	-4,0 %	-1,8 %	0,7 %
Disposisjonsfond i % av driftsinntekt	0,0 %	0,0 %	0,8 %
Gjeldsgrad, netto lånegjeld i % av driftsinntekt	101 %	108 %	110 %

Kjelde: Årsmelding 2022 og SSB Kostra.

Kommunen sine finansielle måltal dei siste tre åra viser at kommunen sitt handlingsrom er avgrensa. Kommunen skriv:

Netto driftsresultat for Fjord kommune var i 2023 kr 3.140.708. Dette vert rekna ut med brutto driftsresultat (driftsinntekter – driftsutgifter), minus netto finansutgifter og pluss avskrivningar. Ved å måle dette mot driftsinntekter får vi følgjande nøkkelta:

«Måltal Fjord kommune Minimum 1,75 % Resultat 2023: 0,8 %»

Dersom Fjord kommune skulle nå måltalet for 2023 måtte netto driftsresultat vere kr 7,327 mill; altså ei resultatforbetring på knappe kr 4,1 mill. Kostratal viser netto driftsresultat målt mot driftsinntekter på 0,8 % for nasjonalt nivå. Altså ligg Fjord kommune på same nivå som gjennomsnitt for Noreg, men godt under fastsett måltal. Fjord kommune har hatt negativt netto driftsresultat tre av dei fem siste åra. Kommunen opplysa i årsmeldinga viktigheita av at forbetringa som vises for 2023 vert vidareført i 2024 med budsjett disiplin og god styring. (Årsmelding 2023)

2.4 KOMMUNEBAROMETERET 2023

Kommunebarometeret er ein samanlikning av kommunane basert på 155 nøkkeltal innan 12 sektorar (Kommunal Rapport 2023). Hensikta er å gje ein lettfatteleg og tilgjengeleg oversikt over korleis kommunane driv. Resultatet gir ein indikasjon, sjansen til å stille spørsmål og ikkje minst lære av andre kommunar. Tala er i hovudsak henta frå SSB sin KOSTRA-database for 2022. Det er i tillegg henta statistikk frå kjelder som Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet og Norsk kulturindeks frå Telemarksforskning.

I det førebelse barometeret er kommunane rangert etter ujustert poengsum. Kommunane blir rangert innan kvar einssilde nøkkeltal, kvar sektor og totalt. Karakteren speglar kommunen si plassering i sektoren relativ til dei andre kommunane. Karakteren blir med andre ord ikkje satt ut frå definerte kriterier for kva som er objektivt “bra” eller “dårleg”. Eit rødt nøkkeltal betyr at dei fleste andre kommunane gjorde det betre. For somme nøkkeltal gjer heile Kommune-Noreg det bra. Så bra, at sjølv dei kommunane som kjem ut lågt, ligg godt over normer og over minimumskrav til tenesta.

Kategori	Fjord kommune sin rangering av totalt 356 kommunar
Grunnskule	89
Pleie og omsorg	281
Barnevern	324
Barnehage	213
Helse	298
Sosialtenesta	325
Kultur	82
Klima og natur	29
Sakshandsaming	290
Vatn og avløp	46
Økonomi	324
Kostnadsnivå	292

Kjelde: Kommunebarometeret 2023

I kommunebarometeret for 2023 kan vi lese:

Fjord havner på en 287. plass i den endelige utgaven av Kommunebarometeret 2023 fra Kommunal Rapport. I 2020 slo Norddal og Stordal seg sammen til det som i dag er Fjord kommune. Det skaper utfordringer for kontinuiteten i datasettene som ligger til grunn for nøkkeltallene. For Fjord sin del, har vi ikke koblet med historiske kommuner. Det betyr at data fra og med 2019 og bakover dessverre ikke er tilgjengelig i barometeret.

Grunnskole er første sektor i barometeret. Her ser vi generelt at andelen lærere som oppfyller kompetansekravene i norsk, engelsk og matematikk, har økt nasjonalt de siste årene. I Fjord oppfylte 70 prosent av barneskolelærerne i norsk, engelsk og matematikk i 1.-7. trinn kompetansekravene i 2022. De beste kommunene ligger på 100 prosent. På ungdomsskolen oppfylte 100 prosent av lærerne i matematikk, engelsk og norsk nye krav til fordypning i fagene.

Av dem som bor på sykehjem, var tendensen at 86 prosent hadde omfattende pleiebehov i 2022.¹ Andelen øker over tid, dette indikerer at innsatsen fortsatt dreies mot hjemmebasert omsorg, og at man må være mer pleietrengende enn før for å få sykehjemsplass. Forutsatt at kommunen har gode tilbud på lavere trinn i omsorgstrappa, bør de fleste som bor på sykehjem ha omfattende bistandsbehov. For Fjord hadde 84,62 prosent av dem som bodde på sykehjem, et omfattende bistandsbehov i fjor. Dette er høyere enn for mange kommuner i landet. Dette kan tyde på at kommunen i større grad har satset på hjemmebasert omsorg for dem som kan motta dette. Det er anslått nasjonalt at fire av fem over 80 år på sykehjem har en grad av demens. I Fjord var 45,16 prosent av plassene på sykehjem skjermede og tilpasset demente i fjor. Dette er lavere enn i de fleste andre kommuner i landet.

Nasjonalt har andelen saker i barnevernet som tar og hjemmetjenesten-i-norge mer enn tre måneder å behandle, gått litt ned de siste årene. Den nasjonale tendensen viser at kommunene nå overholder den normale saksbehandlingsfristen i lowverket i 89,53 prosent av sakene. Andelen fristbrudd er halvert på noen få år. I Fjord behandles 91 prosent av sakene innenfor tre måneder. Dette er bedre enn de fleste kommunene i landet.

Fjord har ifølge statistikkene 5,2 barn per årsverk i de kommunale barnehagene. Andelen av barn med minoritetsbakgrunn som går i barnehage, fortsetter å øke nasjonalt. I 2021 var andelen oppe i 86,9 prosent. I Fjord går 121,4 prosent av barna med minoritetsbakgrunn i barnehage, ifølge tallene. Ulike telletidspunkt for barn i barnehage og antall minoritetsspråklige barn er en marginal feilkilde.

Kommunal Rapport korrigerer netto driftsresultat for å vurdere driftsøkonomien. Nytt for to år siden var at en del kommuner får inntekter fra Havbruksfondet. Denne utbetalingen er trukket fra for å gi et bedre bilde av den langsiktige, løpende driftssituasjonen.

Gjennomsnittlig prosentverdi for korrigert netto driftsresultat var 1,1 i 2022. For dette nøkkeltallet kan det imidlertid være viktigere å se på kommunens eget resultat enn hvordan den klarer seg mot resten av landet.

Netto renteeksponert gjeld for Fjord var i fjor på 79,4 prosent av brutto driftsinntekter, noe som er bedre enn de fleste kommunene i landet. Investeringsnivået i Fjord var i fjor 9,2 prosent av brutto driftsinntekter for de fire siste år, og dette er under tendensen for landet.

2.5 INTERKOMMUNALT SAMARBEID OM TENESTE

Interkommunalt samarbeid kan bli organisert i eit interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgåvefelleskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap, samverkeføretak, foreining/stiftelse eller ein anna eining som det er rettsleg adgang til. Ein del av dei kommunale oppgåvene kan blir utført i interkommunale samarbeid. Ein oversikt over Fjord kommune sine interkommunale samarbeid ligg i vedlegg 1.

3. RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I KOMMUNEN - FORVALTNINGSREVISJON

3.1 BEREKRAFT OG SAMFUNNSUTVIKLING

Planlegging er kommunane sitt fremste verktøy for å sikre ei berekraftig utvikling i sin kommune. Ei rekkje av dei samfunnsutfordringane vi står ovanfor, må bli løyst gjennom ein strategisk og planmessig tilnærming. Dette omfattar arbeidet med ei berekraftig arealforvaltning, samfunnstrygging og beredskap, tverrfagleg innsats i arbeidet med barn og unge, gode helse- og omsorgsteneste, folkehelsearbeid med meir.

FN sine berekraftsmål er ein felles arbeidsplan for å **utrydde fattigdom, motverke skilnad og stoppe klimaendring** (FN-sambandet 2023). To tredjedelar av berekraftsmåla kan berre bli nådd gjennom lokal innsats, noko som gir kommunane ein avgjerande rolle i arbeidet.

Planlegging er kommunane sitt fremste verktøy for å sikre ei berekraftig utvikling i sin kommune. Ei rekkje av dei samfunnsutfordringane vi står ovanfor, må bli løyst gjennom ein strategisk og planmessig tilnærming. Dette omfattar arbeidet med ei berekraftig arealforvaltning, samfunnstrygging og beredskap, tverrfagleg innsats i arbeidet med barn og unge, gode helse- og omsorgsteneste, folkehelsearbeid med meir. Regjeringa og statsforvalteren ventar at berekraftsmåla skal vere utgangspunkt for all kommunal planlegging.

Det generelle kostnadsbiletet er aukande, særleg innan pleie- og omsorgssektoren. Utrekningar viser at kommunesektorens årlege kostnadsvekst, som følgje av endringar i demografien, om få år vil vere to til tre gonger så høg som i 2022 (KS 2023:15). Mange kommunar har ein krevjande **økonomi** med høg gjeld og høgare driftsutgifter enn -inntekter. Kommunane må planlegge for å **tilpasse drifta til inntektene**. Kommunane skal nytte **finansielle måltal** som verktøy i styringa av økonomien. Kommunane står ovanfor tøffe prioriteringar framover, og må planlegge **strategisk og samla** (Statsforvalteren sitt forventningsbrev for 2023).

Kommunane har ein stor oppgåve i å **få ned klimagassutslepp og tilpasse samfunnet til eit endra klima**. Den verksemda kommunen legg opp til må sette minst muleg fotavtrykk i miljøet. Vi byggjer ned naturen, og mange artar er borte, eller sterkt trua. Freding av naturområde og matjord må få større merksemd. Noreg har plikta seg til å verne 30 prosent av naturen innan 2030. Dette krev at kommunane tek grep om samfunnsutviklinga på den måten dei kan.

Moglege risikofaktorar

- Manglande kompetanse og prioritering
- Berekraftsmåla er ikkje satt i samanheng
- Ulike berekraftsmål kan å vere i konflikt med kvarandre
- Manglande strategisk planlegging av arbeidet med berekraftsmåla
- Drifta er ikkje tilpassa inntektene
- Planlegg ikkje langt nok fram i tid
- Samfunnsdelen blir vedteke seint i kommunestyreperioden (KS 2022:42)
- Manglande kobling mellom samfunnsdel og andre planer, budsjett og økonomiplan

- Mangelfull oppfølging av tiltak
- Arbeider ikkje for å bevare naturmangfald
- Prioriterer ikkje å redusere klimagassutslepp
- Gjennomfører ikkje konkrete klimatiltak (gjennom klimabudsjett/styringsverktøy)

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Strategiane som er lista i energi og klimaplan inneberer at Fjord kommune skal gå føre som eit godt døme og kutte eigne utslepp, samt ta i bruk og bidra til å utvikle teknologi og klimavennlege løysingar.

Fjord kommune er med i innkjøpssamarbeidet på Sunnmøre der klimavennlege løysingar er ønska og etterspurt ved innkjøp. Årlege klimabudsjett i kommunen skal sikre at måla i planen blir nådd. Strategien skal bidra til dei konkretiserte hovudmål i planen.

Fjord sine hovudmål for klima og energi:

- *Innan 2030 skal klimagassutsleppa i Fjord være reduserte med minst 40 prosent samanlikna med 2009. Innan 2023 skal utsleppa vere reduserte med 20 prosent.*
- *Fjord skal medverke til at Møre og Romsdal oppnår netto null klimagassutslepp innan 2050*
- *Fjord skal bidra til at Møre og Romsdal oppnår netto null klimagassutslepp innan 2050 gjennom kraftig å redusere utsleppa og auke opptaka av CO₂.*
- *Fjord skal bidra til å oppnå det globale lågutsleppssamfunnet innan 2050.*
- *Innan 2050 skal all energibruk i Fjord være fossilfri eller avfallsbasert.*

Arealdelen i kommuneplanen har noko utdatert planverk frå dei to tidlegare kommunane Norddal og Stordal. Det kan gjere at dei overordna planane manglar ein raud tråd. Dette arbeidet vert no prioritert med oppstart i slutten av 2023. Det viser kommunen til er eit stort arbeid som vil gå over fleire år. (Årsmelding 2023)

Klimabudsjett 2023 i Fjord vart godkjent i Kommunestyre sak 87/22. Klimabudsjett har langsiktige mål. Fjord viser til at det går tid før statistikk for utslepp ligg føre slik at det er vanskeleg å sjå om mål er nådd for 2023. (Årsmelding 2023)

Innan klima og natur frå kommunebarometeret er Fjord kommune rangert som nummer 29 i landet og som nummer 3 i fylket. Tala frå kommunebarometeret viser at klimautsleppa er redusert dei siste fire åra.

Frå oppstartsmøtet kjem det fram at kommuneleiinga ynskjer å få forankra bærekrafttemaet godt inn i organisasjonen. Dette for å skape ei heilskapleg god forankring for korleis Fjord kommune kan bli enda betre på området. (Oppstartsmøte)

Det norske klimamålet er å kutte minst 55 prosent av klimautsleppa fram mot 2030, målt frå nivået i 1990. Så langt er utslippene kuttet med 4,7 prosent. I barometeret har vi endra måten vi måler kommunanes klimainnsats på. I staden for å måle utslepp per innbyggjar, måler vi nå endringa i utslepp siste fire år. Klimautsleppa i kommunen er i dag 12,34 prosent lågare enn de var for fire år sidan. (Kommunebarometeret)

Fjord kommune scora totalt sett best på denne indikatoren av dei indikatormåla som kommunebarometeret inneheld for Fjord kommune. Kommunen har og ein klima og strategiplan som det støttar opp arbeidet overordna, og dette kjem i tillegg til innkjøpssamarbeidet, der det skal vektleggast klimavennlege løysningar.

Innan berekraftig arealforvaltning er Fjord kommune ein av dei kommunane i Møre og Romsdalsfylket som har verna størst deler av sitt eige areal i prosent. (Fylkesstatistikken)

I Miljødirektoratet si oversikt over utslepp av klimagassar i kommunar og fylke, har Fjord kommune eit auka utslepp med ein prosentendring på 18,1 % frå førre år. (Utslipp av klimagasser i Norges kommuner og fylker - Miljødirektoratet).

Fjord kommune viser til at det har blitt oppnådd første delmål i klimaplanen om 20% reduksjon i klimagassutsleppa innan 2023 (Klimabudsjett Fjord Kommune 2024). Fjord kommune si økonomiske berekraft, og kommunens finansielle måltal dei siste to åra, viser at kommunens handlingsrom er noko begrensa.

Våre vurderingar

Regelmessig oppdatering og implementering av planar er vesentleg for ha ei tilstrekkeleg kopling mellom bærekraftsmåla og kommunens planverk. Kommunen treng godt koordinerte planar og tilstrekkelege styringsverktøy for å nå dei overordna måla kommunen har satt seg. Sosial, økonomisk og klimamessig berekraft er vurdert til å ha høg konsekvens om kommunen ikkje har tiltak, eller planar, for å ivareta oppgåver og ansvar i åra som kjem. Vi har ikkje funn eller indikasjonar på at kommunen har større utfordringar enn andre kommunar i dette. Vi vurderer difor samla risikonivå for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Manglande tiltak. Manglande strategisk planlegging av arbeidet med bærekraftmåla.	Utfordring å konkretisere tiltak for å nå FNs bærekraftsmål. Utfordringer med å tilpasse driften til inntektene.	Kommunen vil ikkje nå dei måla dei sett. Kommunen får ikkje ein berekraftig organisasjon, samfunn eller økonomi.	L	H	M

3.2 LOKALDEMOKRATI

VILKÅR FOR LOKALDEMOKRATIET

Lokaldemokrati kan bli sett på som eit ideal der man vektlegg aktiv deltaking i styring og utforming av politikk. Ytringsfridom, deltaking, organisasjonsfridom og likestilling er sentrale demokratiske rettar. Eit velfungerande demokrati er vidare avhengig av at styreorgana fungerer, og at einskilte grupper ikkje får for mykje makt eller blir diskriminert. 85 % av innbyggjarane meiner kommunestyret i eigen kommune er viktig for demokratiet i det norske samfunnet (KS 2022:64).

Moglege risikofaktorar

- Politiske vedtak blir ikkje gjennomført
- Saksgrunnlag i politiske saker er ikkje tilfredsstillande
- Saksarbeidet er ikkje tilpassa folkevalde i mengde og språk
- Lite innbyggarmedverknad
- Avgrensa ytringsfridom
- Vilkåra for lokaldemokratiet er ikkje tilfredsstillande
- Einskilte grupper får for stor makt
- Truslar og hets mot folkevalde og administrasjon
 - Haldningar i samfunnet
 - Låg valdeltaking
 - Likestillingsarbeid er dårlig forankret blant ansatte og i ledelsen
 - Lite merksemd på aktivitetsplikta etter diskrimineringslova
 - Mangelfull kartlegging av utfordringar
 - Mangelfull opplæring av folkevalde

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen får 18 av 25 moglege poeng i åpenhetsbarometeret for 2023. Valdeltakinga i Fjord kommune har gått noko opp frå siste val, og var i haust på 66 %, noko som er litt over landsgjennomsnittet på 62,4 %. (Valgdirektoratet).

Kommunestyret gjennomførte 12 møter i 2023 med i gjennomsnittleg 9 saker per kommunestyremøte. (Fjord.kommune.no)

I kommunestyresak 4/22 ble kommuneplanens samfunnsdel for planperioden 2021-2033 vedteke. Av saksdokumenta går det fram at det er vore ei brei involvering med workshop i prosessen og innbyggjarundersøkingar.

Kommunen legg til rette for medverking i prosessane gjennom ungdomsråd, eldreråd, og råd for personar med funksjonsnedsetting der brukarane er representerte. I årsmeldinga visar

kommunen til at dei arbeider systematisk for å gje betre digitale tilbod til innbyggjarane. Fjord jobbar kontinuerleg med heimesidene og fleire andre sosiale media for å få betre tilrettelegging for brukarane.

Enkelte folkevalde opplever at saks og beslutningsgrunnlag kan være tynne, og etterlyser meir informasjon i saksutredninga og deira beslutningsgrunnlag. Nokre opplever at det ikkje blir tilstrekkeleg fylgt opp etter vedtak. (Spørjeundersøking)

Mål for 2024 er mellom anna betre flyt mellom innbyggjar – administrasjon gjennom skjema og informasjon. For å nå måla skal kommunen fortsette med å ha god informasjon ut til innbyggjarane og lage skjema så intuitive som mogleg. (Budsjet og økonomiplan 2024-2027)

Fjord kommune si nettstad har oversikt over de nemnde ulike utvala i kommunen, og har også direktelenke til minsak.no der innbyggjarane kan foreslå og fremje saker, forutsett at man samla underskrifter frå to prosent av innbyggjarane, alternativt 300 personar i kommunen. (minsak.no)

Våre vurderingar

Det er viktig at kommunen fortsett å utvikle og implementere informasjonsstrategiar som når ut til alle grupper i kommunen. Workshops og politikaropplæring er vesentleg for sikre nødvendig og tilstrekkeleg kunnskapsgrunnlag og heilscapeleg forståing for kommunes utfordringar.

Med bakgrunn i risikoområder og opplysningar frå kommunen, konkluderer vi med at større og meir krevjande saksdokument kan utfordre lokaldemokratiet. Vi mener det er en risiko for at dei kommunale saksdokumentene ikke i tilstrekkelig grad er tilpasset mottaker. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentlege for området som L.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Vilkåra for lokaldemokratiet er ikkje tilfredsstillande	Generell tendens til større og meir krevande saksgrunnlag i politiske saker. Kommunen tilrettelegg for medverknad i prosessar.	Trussel mot lokaldemokratiet (politikere forstår ikkje kva dei vedtek). Dei kommunale saksdokumenta er ikkje tilstrekkeleg tilpassa mottakar.	L	M	L

OPE OG INNSYN

Å vere open og gje innsyn er somme av dei viktigaste føresetnadane for eit velfungerande demokrati. Kommunen si verksemd skal være **open** og **transparent**. Kommunen og andre offentlege etatar har ansvar for å **dokumentere** sine aktivitetar.

Pressen sitt offentlegutval og Kommunal Rapport har i 2021 undersøkt kor opne kommunane er, det vil seie i kva for grad dei gir tilgang til politiske dokument og sikrar eit generelt innsyn i forvaltninga og dei politiske avgjerslene. Undersøkinga viser at Møre og Romsdal er Noregs mest opne fylke. Undersøkinga viste at store kommunar er meir opne enn små kommunar, bruken av styrevervregistret er uendra sida 2018 på 79 prosent og 20,4 prosent av kommunar opplyser å ha søkefunksjon i postlista (Pressens faglige utvalg 2022).

Moglege risikofaktorar

- Manglande merksemd på meiroffentleg
- Manglande kommunikasjonsstrategi
- Manglande krav til korleis tilsette skal møte publikum
- Mangelfull handsaming av arkivverdig materiale
- Manglande protokollføring og postjournal
- Svak internkontroll
- Informasjon som ikkje skulle vore offentleggjort blir offentleggjort
- Auka grad av digitalisering og mangfald av digitale kommunikasjonsformer
- Oppfølging av rettleiingsplikta

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen har vore igjennom ein digitaliseringsprosess av eldre papirarkiv i kommunen. Kommunen deltek i Interkommunalt arkiv i Møre og Romsdal om avlevering og deponering av papirarkiv.

Fjord kommune er rangert som nummer 158 på openheitsbarometeret, men rangeringa internt i fylket er låg. Kommunen har søkbar postjournal på sin nettstad.

I kommunen si årsmelding blir det opplyst om at kommunen har prioritert utbygging av kvalitetssystemet, Compilo. Det er utført opplæring av einingane i bruken av systemet. Teams er tatt i bruk i større grad etter samanslåinga av fellesteneste for personal, IT og stab frå 01.01.2022. Det har vore ein oppgradering av sakssystemet til Office 365 i ei sky-basert løysing. (Årsmelding)

Oppgraderinga gjennom digitaliseringa gjer at ein har fått ei sky-løysing med fleire funksjoner som skal gi kommunen gevinst i form av betre flyt, brukaroppleving og redusert tidsbruk. I forbindelse med digitalisering av arkivet var det fysisk gjennomgang av alle papirarkiv frå Stordal kommune og Norddal kommune i 2021 frå Interkommunalt Arkiv (IKA). Det har blitt gitt opplæring innan personvern, i regi av personvernombodet hos IKA (Årsmelding).

I kommunens arbeid med informasjonssikkerheit har Fjord utarbeidd retningslinjer som en integrert del i opplæringa innan personvern. I årsmeldinga viser kommunen til arbeid der dei har lagt mykje fokus på korleis de kan skape ein god dialog, både internt og ovanfor kommunens brukarar (Årsmelding 2023).

Kommunen opplys om at Norddal og Stordal var på ulikt nivå når dei slo seg saman til Fjord kommune som det enno er eit etterslep på for å kome på ønska nivå. (Budsjett og økonomiplan 2024-2027).

Våre vurderingar

Undersøkinga og vurderinga vår er at det ikkje er indikasjonar på at det er høgare risikonivå nivå i kommunen for feil eller manglar, samstundes som det er potensiale for betring. Ein forvaltningsrevisjon innan temaet vil kunne sjå nærare på system og rutinar. Den samla vurderinga vår er med bakgrunn i dette satt til låg (L).

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Mangelfull dokumentering og arkivering av arkivverdig materiale Informasjon som ikkje skulle vore offentleggjort blir offentleggjort	Kommunen har ei proaktiv tilnærming til digitale løysingar og service.	Manglande personvern. Negativt for tillit og omdømme. Sensitive opplysningar om innbyggjarar eller viktige opplysningar for kommunen kan bli kjent for uvedkommande.	L	M	L

3.3 TILLITSSKAPANDE FORVALTNING

Tillit er viktig for samspelet mellom kommunar, næringsliv, frivillige og innbyggjarar, og er ein del av det FN omtalar som sosial berekraft. Høve som **avdekka korrupsjon, manglande innsyn, manglande system til å ta opp kritikkverdige høve** eller **manglande internkontroll**, kan svekke kommunen sin legitimitet og styringsevne.

Folkeundersøkinga frå 2017/2018 viser at både innbyggjarar og folkevalde er mest nøgd med kommunane si evne til å levere teneste i samsvar med innbyggjarane sine behov, og at folkevalde har god styring (KS 2022:52).

INTERNKONTROLL

God internkontroll er essensielt for å sikre gode og riktige teneste, at lovar og føreskrifter blir følgt og at kommunestyret sine vedtak blir fult opp. Internkontrollen skal vere systematisk og tilpassa verksemda sin storleik, eigenart, aktivitet og risikohøve. Med den nye kommunelova kom skjerpa krav til rapportering om internkontroll og om resultat frå statlege tilsyn frå kommunedirektøren til kommunestyret.

Moglege risikofaktorar

- Manglande risikokartlegging
- Mangelfull internkontroll
- Auka krav til internkontroll
- Feil prioriteringar
- Manglande kompetanse og ressursar
- Mangelfull rapportering på internkontroll
- Mangelfull rapportering, handtering og læring av avvik

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen nyttar Compilo som sitt kvalitetssystem (Årsmelding 2022). Det er utført opplæring i systemet i dei ulike einingane. Det er ikkje opplyst om talet på avvik som har blitt registrert i systemet i årsmeldinga for 2022 eller 2023.

I 2022 har Fjord hatt stort fokus på utbygging av kommunen sitt digitale kvalitetssystem Compilo. Bruk av modulen for å melde og behandle avvik er forankra i organisasjonen.

Statistikken tilseier at dei fleste einingane utnyttar moglegheitene til å melde avvik eller manglar på arbeidsplassen.

Gjennomførast risiko- og sårbarhetsanalyser ved din eining svara 66 prosent av dei spurte bekreftande på. Leiarane er av egen oppfatning gode på meldekultur for avvik.
(Spørjeundersøking)

Som ein del av dette internkontrollarbeidet har alle avdelingar fått besøk av leiar, verneombod og tillitsvald der ein gjekk ein gjennom avdelinga sitt årshjul for det lokale HMS-arbeidet. Saman med personvernombod har kommuneleiinga hatt ein gjennomgang av kommunen sitt arbeid med personvern og informasjonstryggleik. Dette arbeidet har fortsett i 2023. (Årsmelding)

Alle einingsleiarane oppga i spørjeundersøking at deira eining brukar kvalitetssystemet Compilo, og dei fleste tilsette får opplæring i same system. Det mest brukte delen av systemet er dokumentbibliotek og meldingssystem for kvalitetsmeldingar.
(Spørjeundersøking)

Kommunen har dei siste åra fått ein økonomisk ubalanse, der utgiftene er høgare enn inntektene. Utgiftene har auka meir enn inntektene innan mellom anna helse og omsorg, og i grunnskulen.

Det har vore utskiftingar i sentrale posisjonar innan økonomistyring. Dei demografiske endringane vil halde fram med å utfordre økonomistyringa i kommunen.

Våre vurderingar

Kommunen arbeidar vidare med sine styringssystem for å ha en overordna internkontroll. God internkontroll er essensielt for organisasjonen for å oppretthalde effektivitet og sikkerheit. Et godt implementert internkontrollsystem reduserer risiko for kommunen. Kommunen har ikkje oppgitt antall avviksmeldingar i årsmelding for 2023. Risikovurderingar er grunnlaget for prioriteringar og for å setje i verk tiltak for å redusere risiko. Om kommunen ikkje gjennomfører systematiske risikovurderingar, kan det føre til at internkontrolltiltak ikkje blir nok målretta og det kan føre til feilprioriteringar. Vi vurderer samla risikonivå for området som høg.

Risiko-faktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Mangelfull internkontroll.	Kommunen har ein utfordrande økonomisk situasjon i dag og i åra som kjem. Mangelfull rapportering på internkontroll til kommunestyret.	Kommunestyret har ikkje godt nok grunnlag for å ivareta sitt ansvar. Tiltak blir ikkje målretta. Feilprioriteringar.	M	H	H

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Økonomistyring

ETIKK OG VARSLING

Undersøkingar har vist at om lag halvparten av ordførarar og leiarar har sjølv opplevd ein situasjon med press om uetisk atferd eller tilbod om utilbørleg fordel. Samtidig meiner fleirtalet i DFØs innbyggerundersøking i 2021 at det offentlege handsamar alle grupper rettferdig, medan delen som ikkje er semd i det utgjer 26 prosent. I KS Lokaldemokratiundersøkelse 2017/18 kjem det fram at mange meiner at dei med gode personlege kontaktar i kommunen får betre ivaretatt sine interesser, samstundes som dei ikkje trur at folkevalde utnytt makta for eigen del (KS 2022).

Ein rapport frå Transparency International viser at innbyggerane i Noreg har høg tillit til myndighetene. Samstundes peiker rapporten på at det høge tillitsnivået i Noreg må bli ivaretatt. Blind tillit og overdriven tru på at korrupsjon skjer andre stedar enn i Noreg utgjer i seg sjølv ein korrupsjonsrisiko (Økokrim 2022). Det er Transparency International Norge sitt inntrykk at mange er villige til å risikere svært mykje, både når det gjeld straff og omdømmetap, for relativt lite (NKRF 2023).

Moglege risikofaktorar

- Manglande eller eldre etiske retningslinjer
- Manglande eller svak internkontroll
- Mangelfull opplæring i etikk
- Kommunen har ikkje oppdatert rutineane for varslingsrutinane er ikkje godt nok kjent
- Varsling blir ikkje følgt opp
- Det er ikkje trygt å varsle
- Det blir ikkje lagt til rette for varslingsrutinane er ikkje godt nok kjent
- Kommunen har ikkje tilfredsstillande etisk standard.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen har lagt ut reglement og retningslinjer for finans, økonomi og gjeldsforvaltning på heimesidene, og dei er nyleg revidert. I tillegg til delegeringsreglementet, alkoholpolitiske retningslinjer og vedtekter for næringsfondet i kommunen.

Innan helseområdet har det blitt innført nytt digitalt system for dokumentbibliotek (prosedyrar) og melding om uønskte hendingar. (Årsmelding)

I årsmelding for 2023 viser Fjord kommune til at ein har hatt stort fokus på bruk av organisasjonen sitt kvalitetssystem, som består av eit dokumentbibliotek. Der kvar sektor samla sin dokumentasjon (reglement, retningslinjer, rutinar, mm) på sitt eige område i biblioteket, slik

at skal være enkelt for dei tilsette til å finne at den informasjonen dei har behov for i arbeidskvardagen.

Kommunen opplyser at avviksmodule i kvalitetssystemet som blir brukt for å melde og behandle avvik er forankra i organisasjonen. Meldingane gir verdifull informasjon som kan bli brukt til å lære og forbetre tenesteutøvinga. (Årsmelding 2023)

I kommunelova § 24-7 står det at revisor skal underrette kontrollutvalet om ein kvar mislege høve, og vi ventar difor å bli underretta med ein gang dersom kommunen sjølv gjennom varslingar eller på anna måte blir gjort kjend med dette.

Våre vurderingar

Vi har ikkje funn som tilseier at kommunen skal ha store utfordringar på dette feltet. Kommunen synar god bevisstheit omkring temaet og har utarbeidd reglement og rutinar som er tilgjengelege for dei tilsette. Fjord kommunen arbeider kontinuerleg med temaet. Vår vurdering er at kommunen har rutinar og en praksis for opplæring i etiske retningslinjer, men vi er usikre på etterleving og praksis ute i einingane. Vi vurderer dermed samla risikonivå som lav.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Kommunen har ikkje tilfredsstillande etisk standard. Det blir ikkje lagt til rette for varslings.	Har kommunen gode nok rutiner for å ta opp etiske dilemma i enhetene. Kommunen kan bli betre på å følge opp prosedyrer og varslingar.	Manglende samordning av verneombudets virksomhet. Svak rettsikkerhet for innbyggere/ansatte. Svekket omdømme.	L	M	L

INTERKOMMUNALE SAMARBEID

Komplekse oppgåver og mangel på ressursar gjer det krevjande for kommunane å nå sine mål. Løysinga kan vere **interkommunale samarbeid** (Statsforvalteren 2023).

Ei kartlegging av interkommunale samarbeid utført på oppdrag frå Kommunal- og distriktsdepartementet har formulert suksessfaktorar for velfungerande interkommunale samarbeid, avhengig av kva for samarbeidsform som er valt; **eigarskap til mål** hjå folkevalde og administrasjon i samarbeidskommunane, **formalisering** av samarbeidet og **profesjonell eigarstyring**, og **resultatrapportering**, **kommunikasjon** og pleiing av relasjonar og tillit.

Når kommunar organiser delar av verksemda si som eigne selskap eller i samarbeid med andre kommunar, kan det skape utfordringar for demokratiet ved at selskapa i mindre grad er direkte underlagt kommunestyret.

Moglege risikofaktorar

- Informasjon om tenesta og verksemda blir ikkje etterspurt av folkevalde
- Mangelfull rapportering frå vertskommunen
- Manglande eigarskap til mål både politisk og administrativt
- Lite formalisert samarbeid
- Lite tillitsskapande kommunikasjon
- Tenesta blir ikkje følgt opp i praksis
- Manglande oppfølging av inngåtte avtalar og rapportar frå tenestene til kommunestyret

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

På oppdrag frå statsforvaltaren har NIVI (2023) utarbeida ein rapport om Interkommunale samarbeid i Møre og Romsdal. Rapporten peiker på somme utfordringar ved kommunalt samarbeid. Dette er manglande samordning mot eget tenesteapparat, mindre effektiv administrativ styring, samarbeid på dei store kommunane sine premisser, manglande demokratisk eigarskap og kontroll, og avvikande forvaltningskultur i interkommunale selskap. I rapporten går det fram at det er 36 formelle ordningar der Fjord kommune deltek.

Mange av kommunen sine teneste blir levert gjennom interkommunale samarbeid med andre kommunar. Det er viktig å formalisere desse samarbeida, og at det blir stilt krav til rapportering frå vertskommunane, og god dialog mellom eigarkommunane. Vi ser ein risiko for at kommunen ikkje i tilstrekkeleg grad følg opp inngåtte avtalar og rapportar frå tenestene til kommunestyret.

Fjord kommune er deltakar i Sunnmøre regionråd som er organisert som interkommunalt selskap (IKS) Fjord kommune er som nemnt med i 36 ordningar, med antall ordningar der kommunen ivareteke vertskommuneansvaret er 2, mens dei resterande 34 ordningane er med bistand frå andre kommunar i regionen. Totalt antall ordningar Fjord kommune er med i er et ganske gjennomsnittleg antall i fylket. (NIVI analyse 2023)

Fjord kommune har vedtatt si eigarskapsmelding i sak 007/22 den 10.2.2022. Av eigarskapsmeldinga følger det overordna prinsipp for eigarstyring. Fjord kommune skal vere ein profesjonell eigar, som utøver eigarrolla si i tråd med prinsipp for god eigarstyring slik dei er nedfelt i KS sine tilrådingar om eigarstyring, selskapsleiing og kontroll, og slik det kjem fram i denne eigarskapsmeldinga. Fjord kommune har definert 10 overordna prinsipp for si eigarstyring.

Møre og Romsdal revisjon SA utførte eigarskapskontroll i 2022 der konklusjonen var at eigarstyringa delvis var i samsvar med krav og anbefalingar, med enkelte punkter som kunne bli forbetra.

Våre vurderingar

Fleire av kommunens tenester ytes gjennom interkommunale samarbeid med andre kommunar. Det er viktig å formalisere disse samarbeida, at det stilles krav til rapportering frå vertskommunane, og at det er god dialog mellom eigarkommunane. Vi vurderer at kommunen burde vurdere å følge opp tilrådingane gitt i eigarskapskontrollen. Vi ser at det kan være en viss usikkerheit knyt til informasjonsflyten omkring eigarskap. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentlege for området som M.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Kommunen implementerer og følgjer ikkje i tilstrekkeleg grad opp inngåtte avtaler og rapportar frå samarbeidet til kommunestyret	Mangelfull systematisk rapportering og oppfølging av avtaler og teneste.	Kommunestyret har ikkje godt nok grunnlag for å følgje opp tjenesta.	M	M	M

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Interkommunale samarbeid

DIGITALISERING OG INFORMASJONSTRYGGING

Kommune-CSIRT ventar eit høgt volum av **digitale angrep** i sin analyse og utsikt for 2023. Tryggingsutfordringar som blir omtala er mellom anna: digital prosesstyring av vassleveranse, SD-anlegg (system for sentral drift av eks. varme og ventilasjon), låsesystem for bygg og idrettsanlegg, velferdsteknologi, heisstyring, tryggingskamera/overvåkingskamera, kraftverk/kraftleveranse, reinseanlegg og avfallsdeponi og forbrenningsanlegg.

Det er ein gjennomgåande tendens at digitaliseringen skjer på **tross av personvernet**. Det er fremhevet at personvernet i skule og barnehage er under press. Det ble motteke flest klagar på feil i handsaming av personopplysningar i registre. Det er meldt auka tal meldinger om brot på personopplysningstrygginga, grunna **feilsendingar og feilpubliseringar**, men også at tilgangsstyring er eit problem (Datatilsynets årsrapport for 2022).

Moglege risikofaktorar

- Svak internkontroll
- Dokumentasjon av plikter
- Manglande databehandlaravtalar med eksterne aktørar
- Mangelfull dokumentasjon av handsamingsaktivitetar
- Organisasjonskultur og kompetanse
- Manglande risikovurdering på området
- Oppfølging av personvern i einingane
- Tilgangsstyring
- Komplisert og omfattande regelverk
- Personvern er ikkje tilfredsstillande.
- Informasjonstrygginga er ikkje tilfredsstillande

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

I Fjord kommune er det ei målretta satsing på velferdsteknologi der det er identifisert store utviklingsmoglegheiter. Satsinga er avhengig av å realisere potensialet som ligg i ny teknologi for å auke kvaliteten på tenesta og gjer dei meir tilgjengelege for brukaren. Gjennom digitalisering og bruk av ny teknologi ønsker kommunen å bidra til å frigjere ressursar til andre og meir naudsynte område i kommunen.

Fjord kommune har tatt strategisk initiativ til for å utvikle og innføre meir velferdsteknologi innan tenestetilbodet sitt. Velferdsteknologi som tryggleiksalarmar og elektroniske medisindispenserar står sentralt i denne utviklinga. Dette er løysningar som er under utrulling i 2024, og kommunen gjennomfører individuelle kartleggingar for å tilpasse teknologien til brukaren sitt behov.

Vidare er Fjord kommune med i eit offentleg samarbeid om IKT og digitalisering med Ålesund, Sula, og Giske kommune som avtalepartnarar. Dette samarbeidet er kjent som e-kommune sunnmøre, som har til formål å styrke den teknologiske infrastrukturen og samarbeidet mellom kommunane. Denne portalen er felles for alle tilsette i kommunen ved innlogging i ulike eksterne digitale verktøy og løysingar. Gjennom samarbeidet kan kommunane å dele ressursar, kunnskap og beste praksis for å optimalisere bruk av teknologi i sine tenester (e-sunnmore.no).

Samla sett utgjør denne satsinga på velferdsteknologi og e-kommune-samarbeidet ein vital del av kommunens langsiktige strategi for å forbetre og modernisere offentlege tenester gjennom digitalisering. Fjord kommune utarbeidde eigen rapport om digitaliseringsstrategi tilbake i 2018.

Våre vurderingar

Vi vurderer at kommunen si deltaking i samarbeidet e-kommune Sunnmøre er med å redusere risikoen for at risikofaktorar skal inntreffe innan personvern og informasjonstryggleik til middels risiko, men vi vurderer området til å ha høg vesentlegheit. Kommune har tatt grep om implementeringa av velferdsteknologi innan sitt område for helsesektoren, som er vesentleg i å forbetre sine tenester og frigjere ressursar og auke effektiviteten. Vi vurderer samla risiko som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Personvern er ikke tilfredsstillende. Informasjons-sikkerheten er ikke tilfredsstillende	Deltakelse i eKommune reduserer risiko innenfor personvern og informasjonssikkerhet.	Negativt for tillit og omdømme Belastning for enkeltindivid. Manglende overholdelse av personvern. Sensitive opplysninger for innbyggere eller viktige opplysninger for kommunen blir spredd til uvedkommende.	M	M	M

Aktuell forvaltningsrevisjon kan være:

- Datasikkerhet og informasjonstryggleik
 - personvern

OFFENTLEGE INNKJØP

Norske kommunar må følgje lov og føreskrift om offentlege innkjøp. Lova skal bidra til effektiv utnytting av samfunnet sine ressursar, og den skal sikre at det offentlege opptrer med integritet. Vidare skal reglane bidra til å motverke sosial dumping, ivareta miljøomsyn og motverke brot på menneskerettane.

Økokrim skriv trusselvurderinga for 2022 at **korruptsjonsrisikoen** i kommunal sektor er størst i konkurranserunder (Økokrim 2022).

Kommunar kjøper inn for store summer, og har gjennom innkjøp eit instrument for å jobbe med berekraft, til dømes gjennom å fremme omstilling til sirkulær økonomi.

Det er sannsynleg at kriminelle aktørar vil prøve å utnytte ukrainarar og andre utanlandske og sårbare arbeidstakarar til **svart og ulovleg arbeid**. Utnytting skjer særleg i arbeidsintensive yrke med ein høg del ufaglærte som **bygg og anlegg**, bilpleie- og verkstad, varetransport, reinhald og sesongarbeid innan jordbruk og fiskeri. Bruk av ulovleg arbeidskraft har over fleire år vore ein utbredt form for arbeidslivskriminalitet.

Moglege risikofaktorar

- Offentlege innkjøp blir ikkje gjort tilfredsstillande
- Svak internkontroll
- Kompetanse og ressursar
 - Offentlege innkjøp
 - Arbeidslivskriminalitet
- Manglande openheit
- Manglande miljøomsyn
 - Sirkulær økonomi
- Uklare ansvarshøve
- Mangelfull kostnadskontroll og økonomistyring
- Næringar med større risiko for kriminalitet
- Delen utanlandsk arbeidskraft er stor
- Lite samhandling med andre offentlege styresmaktar

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen har utarbeidt eige innkjøpsreglement med oppdaterte rutinar for innkjøp og varemottak. Det er avklarte ansvarsforhold ved bestillingar, varemottak og fakturering. Kommunen nyttar e-handel som hovudregel ved bestilling av varer og tenester.

I kommunens økonomireglement kapittel 13 står det om regelverket knytt til offentlege innkjøp. Kommunen er ein del av innkjøpssamarbeidet med Ålesund kommune. Det er vist til at alle innkjøp skal:

- utførast i samsvar med andre relevante lover, forskrifter og standardar innan dei aktuelle fag, bransje eller sektorar, og HMS-regelverk.
- utførast med høg integritet og i samsvar med kommunen sine etiske retningslinjer
- så langt det er føremålstenleg vere basert på konkurranse
- der det er mogleg, vurderast ut frå det mest fordelaktige tilbodet.

Regelverket som det vises til i kommunen eige økonomireglement: Lov om offentlige anskaffelser og Forskrift om offentlige anskaffelser.

Reglementet deler kjøp inn i typar med tilhøyrande EØS terskelverdiar. I kapittel 13.4.2 opplystast det om bestilling av varer og tenester der ramme og innkjøpsavtalar der dette føreligger. Ved eventuelle bestillingar av varer og/eller tenester utover omfanget eller der det ikkje føreligg innkjøpsavtale for varer/tenester skal det bli meldt inn til nærmaste leiar om behov for innkjøpsavtale. Fjord kommune har ikkje hatt nokon saker i klagenemnda for offentlege anskaffingar (KOFA) i dei siste åra.

Frå oppstartsmøte ga kommunen uttrykk for opptatt de kunne ønske og oversikt over selskapa og sine interkommunale samarbeid generelt. Da dette pr i dag kan fremstå som noko uoversiktleg. Kommuneleiinga gir uttrykk for at man dermed betre kan vurdere det hensiktsmessige ved kommunens eigarskap i ulike selskap. (Oppstartsmøte)

Det er i Fjord kommunens næringsfond utarbeida eigne retningslinjer og vedtekter tilhøyrande fondet. Både EØS-avtalen samt lov om offentlege anskaffingar setter einskilde innskrenkingar for å gi støtte til næringsutvikling.

Våre vurderingar

Vurderinga vår er at det ikkje er høgare risikonivå for dette område i Fjord kommune. Offentlege innkjøp er eit område som er utfordrande for kommunar å handtere på grunn av at det er ei oppgåve som mange tilsette gjer og at det er store summar involvert, samstundes som at det er eit regelverk med krav til konkurranse, innkjøpsprosess, dokumentering, etterleving av seriositetsvilkår og fleire . Vurderinga vår er at samla risikonivå er Medium (M).

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Innkjøp er ikkje gjort tilfredsstillande.	Mangelfull internkontroll, her under opplæring og etterleving. Mangelfull oppfølging av seriositetsvilkåra.	Tap av verdiar, tillit og omdømme. Korrupsjon, arbeidslivs-kriminalitet og kameraderi.	M	M	M

Aktuell forvaltningsrevisjon kan vere:

- Offentlege innkjøp

3.4 TENESTEYTING OG UTØVING AV MYNDE

KLART SPRÅK

Med språklova som gjeld frå 1.1.2022, har offentlege organ plikt til å bruke klart og korrekt **språk** som er tilpassa målgruppa. I media har det den siste tida vore søkjelys på at innbyggjarar kan ha utfordringar med å forstå offentlege vedtak og den informasjon som blir gitt dem. Med stadig mindre kundekontakt, er klart og godt språk viktig for innbyggaren.

Moglege risikofaktorar

- Informasjon og vedtak er ikkje tilpassa målgruppa
- Kommunen har ikkje eit klart og brukarvennleg språk
- Ressursar blir brukt uhensiktsmessig
- Risiko for brukar

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen opplyser om at alle tilsette som publiserer på deira nettsider får opplæring og rettleiing i korleis skrive for nett. Det føreligg tilgjengelegheitserklæring på kommunen si heimeside. Det er moglegheit for å gje melding om manglande tilgjengelegheit på nettsida. Nettsida blir om blir testa jamleg for avvik. Det ønskes klart språk og universell utforming av dei digitale flatane opplysast det om frå kommunen.

Når det er knapt med arbeidskraft, er det viktig at ressursane blir brukt best mogleg. Om kommunen er tydeleg i sin kommunikasjon med brukaren, reduserer det unaudsynte påkjenning på både brukar og tilsette.

Våre vurderingar

Undersøkinga vår viser at kommunen har tiltak for styrke dette område, og det er få indikasjonar på at det er u-ønskja konsekvensar som følgje av uklart språk. På grunn av desse tiltaka vurderer vi samla risikonivå for området som lav.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kommunen har ikkje eit klart og brukarvennleg språk	Kommunen har tiltak som styrkar arbeidet med klart språk	Informasjon og vedtak blir ikkje forstått Ikkje effektiv ressursbruk.	L	M	L

PERSONALFORVALTNING

Mange kommunar har utfordringar med å rekruttere og få tak i riktig kompetanse. Kommunar har utfordringar med å **rekruttere** helsepersonell, særleg sjukepleiarar og legar. Mange kommunar har utfordring med å rekruttere psykolog og vernepleiarar (Helsedirektoratet 2021). For å kunne halde fram med å gje gode teneste, må kommunen ta i bruk teknologi og nye måtar å jobbe på. **Omstillingsarbeidet** må være systematisk, strategisk og målretta (Statsforvalteren 2023).

Det legemeldte **sjukefråværet** i 4. kvartal 2022 er 5,7 prosent i Norge (NAV). Kvinner har høgare sjukefråvær enn menn. Korona preger sykefraværet enda, som er høgare enn før pandemien. Vi ser at høgt sjukefråvær og stort arbeidspress kan utfordre **arbeidsmiljøet**.

Moglege risikofaktorar

- Mangel på kvalifisert arbeidskraft
- Nok og riktig kompetanse og ressursar
- Auka krav til fagutdanning
- Omstillingsarbeid
- Mangelfull organisering og leining
- Lite søkjelys på arbeidsmiljø
- Manglande førebyggjing
- Manglande oppfølging og tilrettelegging
- Høgt sjukefråvær
- Manglande kunnskap om kva som aukar sjukefråværet påvirker muligheten for tiltak
- Arbeidsmiljøet er ikkje tilfredsstillande
- Storleiken til kommunen gjer den sårbar.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Fjord kommune har som mange andre kommunar utfordringar med å rekruttere helsepersonell. I årsmelding for 2022 og 2023 kjem det fram at det er stadig vakante stillingar innan helseområdet, og innan skule/barnehage. Dette blir løyst gjennom innleie frå vikarbyrå, og i einiskilde høve rekruttering av kompetanse frå utlandet. Desse faktorane medfører ekstra kostnader, og er ei mellombels løysing.

Kommunen er med i HelseSamArbeid for styrking av arbeidsdeltaking som no er inne i ein evalueringsfase. Kommunen har fått tilsett ein kommunepsykolog etter lengre tid. Det har vore arbeida med ulike prosjekt knytt til omstilling innan helse, til dømes helseplattforma, involvering i prosjektet KS «tørn», og nytt digitalt system for prosedyrar og avvik.

På likestillingsområdet er lønspolitikken i Fjord kommune utforma slik at kvinner og menn vert likebehandla i vurdering av lønn og avansement, og kommunen før ei eventuell stillingsutlysing

gjennomfører dei ei undersøking på om det er nokon i delt stilling som ønsker å auke denne. I Fjord kommune er det eit stillingssnitt på 72 % med eit blikk på ønska heiltidskultur. Fjernar ein tilsette i brannkorpset har Fjord kommune eit snitt på 86 %. Fjord kommune har flest kvinnelege arbeidstakarar totalt, med ein kvinnedel på 62 % (Årsmelding 2023).

Det er 224 tilsette som har ein stillingsprosent på 85% eller meir og av desse er 179 kvinner. For tilsette med 84% eller lågare stillingsbrøk er det 159 tilsette (98 kvinner). I brannkorpset er det 44 tilsette (42 menn) som arbeider i ei deltidstilling på 2,04%.

Kommuneleiinga fortel i oppstartsmøte at arbeidsmiljø som et område som kan være aktuelt undersøke nærmare, da leiinga ser at sjukefråværet er bekymringsfullt i kommunen. (Oppstartsmøte)

I årsmeldinga av 2022 kjem det fram at det blir arbeidd systematisk for å få ned sjukefråværet. Det totale sjukefråværet var på 9,54 % 2023. Det blir vist til at det har vore ein nedgåande trend i løpet av året. Det har og vore ein nedgang frå 2021 då sjukefråværet var på 11,5 % innan helsesektoren, men noko av dette fråværet kan skuldast koronapandemien i perioden. Samla sjukefråværet hadde ein auke frå 2022 med 0,36 %poeng. Mål for sjukefråværet i Fjord kommune var 2023 var 8,0 %. (Årsmelding 2022 og 2023). Det er forskjellar innan dei enkelte einingane.

I spørjeundersøkinga til leiarane og politikare i Fjord er dei einige i utfordringa med å rekruttere og behalde kompetanse no og framover. Mange av einingsleiarane meiner det er tilstrekkeleg saksbehandlingskapasitet ved deira eining. (Spørjeundersøking)

Omstilling er naudsynt for å tilpasse drifta til dei økonomiske rammene, og det blir vist til at talet på årsverk må ned. Samstundes må kommunen framover vri ressursane frå oppvekst til pleiesektoren på grunn av den demografiske utviklinga til kommunen. (Årsmelding 2022 og 2023)

Våre vurderingar

Kommunen har utfordringar med nok og riktig kompetanse. Kommunen har eit høgare sjukefråværet enn målsettinga, særleg innan helse. Dette kan utfordre endrings- og utviklingsarbeidet i einingane, i tillegg til å auka risiko for kvaliteten på tenestene. Vi vurderer risikoen som høg for at også andre einingar og tenester kan ha same utfordring med kompetansen. Vi vurderer derfor samla risiko- og vesentleg for området som høg.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risikonivå
Nok og riktig kompetanse og ressursar. Høgt sjukefråvær. Arbeidsmiljøet er ikkje tilfredsstillande.	Kommunen har eit høgare sjukefråvær enn målsettinga. Kommunen har hatt utfordringar med å skaffe kvalifisert personell i fleire stillingar. Kommunen har søkelys på å få ned sjukefråværet.	Kommunen har utfordringar med å få tak i nok og riktig kompetanse. Dette kan påverke endrings- og utviklingsarbeidet i einingane, i tillegg til å auke risikoen for kvaliteten på tenestene. Vi vurderer risikoen som høy for at også andre einingar og tenester kan ha same utfordring med kompetanse.	M	H	H

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Personalforvaltning

OPPVEKST

Ungt utanforskap er ein av de store utfordringane i det norske samfunnet i dag. Mange unge faller ut av vidaregåande opplæring og talet på unge uføre aukar. Eit auka tal på barn veks opp i familiar med vedvarande låg inntekt. Psykiske lidningar er ein viktig årsak til uføre blant unge og fråfall frå utdanning- og arbeidsliv. Omkostningane er store både for samfunnet og for dei unge det gjeld, i tillegg til at arbeidslivet mister tilgang til naudsynt arbeidskraft og kompetanse (KS 2022: 47). Eit berekraftig velferdssamfunn føreset at fleire deltek i arbeidslivet, og at fleire står lenger i arbeid.

Kommunen må jobbe **breidt og samla** for eit godt tenestetilbod til alle barn og unge. Statsforvalteren ventar at kommunane **styrker det helsefremmande og førebyggjande** arbeidet til barn, unge og deira familiar, inkluderer tilbodet til gravide, gjennom helsestasjon- og skolehelsetenesta, at kommunane satser på **lågterskel psykisk helsehjelp**, slik at ein kan få rask hjelp utan henvisning, og at kommunane gir alle barn og unge som blir henvist til psykisk helsevern tilbod om vurderingssamtale (Statsforvalteren i Møre og Romsdal sitt forventningsbrev for 2023).

Rapporten «**Tidlig innsats**, tidlig i livet» utarbeid av forskarar på oppdrag for KS trekker frem kommunikasjon, samarbeid og samhandling mellom tenestene som viktige kriterier. Godt **tverrfaglig samarbeid** mellom aktuelle instansar, og kunnskap om andre relevante tenestetilbod er viktig for å komme tidleg på banen. Rapporten viser til at språk og kommunikasjon mellom instansane kunne vore betre. Barnehagen blir omtalt som spesielt viktig i arbeidet med tidleg innsats. Forskarane argumenterer for at det bør bli arbeidd for å få relativt fleire pedagogar i barnehagen.

Moglege risikofaktorar

- Tidleg innsats fungerer ikkje tilstrekkeleg
- Ressursmangel
- Nye kompetansekrav i skule og barnehage blir ikkje følgt opp
- Utilfredsstillande internkontrollrutinar
 - Manglande risikovurdering
- Mangelfulle rutinar for overgangar
- Manglande førebyggjingsarbeid
- Mangelfulle rutinar for å fange opp barns ulike behov
 - Ikkje tilpassa undervisning
- Mangelfull eller feil gjennomføring av aktivitetsplikta
- Mangelfulle rutinar for å skape eit inkluderande miljø
- Ungt utanforskap
- Kvaliteten i oppvekstsektoren er ikkje tilfredsstillande
- Spesialundervisning/ tilrettelagt undervisning fungerer ikkje tilfredsstillande
- Uklare forventningar mellom skule-heim
- Mangelfull medverknad
- Mangelfullt tverrfagleg samarbeid
 - Utilstrekkeleg bistand frå PPT
- Mangelfull oppfølging av barnehage

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Frå kommunebarometeret går det fram at «[i] Fjord oppfylte 70 prosent av barneskolelærerne i norsk, engelsk og matematikk i 1.-7. trinn kompetansekravene i 2022. (...) På ungdomsskolen oppfylte 100 prosent av lærerne i matematikk, engelsk og norsk nye krav til fordypning i fagene».

KS sin økonomimodell viser at kommunen har hatt ein auka ressursbruk innan oppvekstområdet dei siste åra, og spesielt innan grunnskule. KS sin økonomimodell korrigerer for inntektsnivået til kommunen og utgiftsprofilen til innbyggjarane som er målgruppa for tenesta. For barnehage er ikkje ressursbruken høg sett opp mot andre kommunar, medan for grunnskulen har utgiftsauka gjort at kommunen har ein høg ressursbruk relativt til andre kommunar.

KS har nyleg utarbeida ein produksjonsindeks innan grunnskulen som viser at Fjord kommune er på landsgjennomsnittet når det gjeld skulebidragsindikatorane, grunnskulepoeng, læringsmiljø og talet på innbyggjarar i alderen 6 til 9 år i skulefritidsordning. Sett opp mot ressursbruken i grunnskulen, som er høg, får Fjord kommune en relativt låg effektivitet.

Fjord har tre barnehagar i kommunen, Fjord leverer i tillegg grunnskuleteneste og barnehageplass til Liabygda i Stranda kommune. Kommunens skular er Valldal, Stordal og Eidsdal samt Fjord vaksenopplæring. Kommunen oppfyller lærarnorma i skulane ifølgje årsmeldinga.

I årsmeldinga for 2023 viser Fjord kommune til eit høgt fagleg tenestenivå i oppvekstområdet, men og at kommunen er merksam på at det kan vere vanskeleg å rekruttere fagkompetanse, særleg i vikarstillingar.

Ei framtidig utfordring i kommunen er minkande barnetal, som gjer at Fjord i årsmeldinga visar til at det kan vere nødvendig å sjå på nødvendige tilpassingar i skulestrukturen for å oppretthalde kvaliteten i åra som kjem.

Ei tverrfagleg gruppe har utarbeidd ein førebyggjande oppvekstplan i tråd med samfunnsplanen i Fjord og lovverk som krev betre førebyggingsarbeid og samordninga av dei kommunale tenestene. (Årsmelding 2023)

Andelen elever i grunnskolen som får spesialundervisning i Fjord er på 13,3 % samanlikna mot landsgjennomsnittet på 8%. Tal frå kostra indikerer og fleire årstimer går med til spesialundervisning per elev i Fjord enn for resten av landet. (SSB kostra grunnskole 2023)

Våre vurderingar

Kommunen kommer middels godt ut i fylket innanfor oppvekstsektoren i kommunebarometeret. Av vesentlege områder, finner vi at oppvekstsektoren vil ha utfordringar med å holde økonomisk ramme. Disse utfordringane kan signalisere potensielle svakheiter i systemet som kan hindre kommunen i å nå sine mål om høy kvalitet på tenester for barn og unge. Vi vurderer at oppvekst ikkje har høg risiko innanfor alle lista risikofaktorar, men at det er funn og indikasjonar innan grunnskule som gjer at vi vurderer som høgt risikonivå (H).

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kvaliteten i oppvekstsektoren er ikkje tilfredsstillande. Spesialundervisning/ tilrettelagt undervisning/ tidleg innsats eller PPT fungerer ikkje tilstrekkeleg.	Grunnskule har høg ressursramme, men relativt låg produktivitet. Høgt tal på elevar med spesialundervisning og høg timetal spesialundervisning pr elev.	Elevane får ikkje tilfredsstillande læringsutbytte. Elevane får ikkje den oppfølginga eller undervisninga dei har krav på. Høg ressursbruk kan gå ut over andre teneste.	M	H	H

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Grunnskule, psykososialt læringsmiljø og spesialundervisning

BARNEVERN

Barns rett til **medverknad** blir ikkje godt nok ivareteke, sjølv om barn har tydelege rettar i lovverket. Det omfattar mellom anna mangel på informasjon, at dei ikkje trygt får sagt det dei ønskjer og mangel på klageadgang. Det er også dokumentert relativt omfattande manglar ved barn sin **rett til god og forsvarleg hjelp** på ein rekkje område og at mange barn opplev flytting og ustabilitet i sin omsorgssituasjon. Det er vidare påvist utfordringar ved barnevernstenesta sine **undersøkingar**. **Rammene** for barnevernstenesta ser ut til å vanskeleg for små distriktskommunar. Etter utvalet si vurdering er føresetnadene for å levere gode barnevernsteneste dårlegare jo mindre barnevernstenesta er (NOU 2023:7:17).

Det har dei siste ti åra blitt gjennomført ein rekkje reformer og endringar i barnevernet på bakgrunn av svikt og utfordringar med kvalitet, særleg i det kommunale barnevernet (NOU 2023:7). Den **nye barnevernslova** frå 1.1.2023 skal gjere barnevernet enklare, meir brukarvennleg og betre tilpassa samfunnet i dag. Lova skal også bidra til auka vekt på førebyggjande arbeid og tidleg innsats.

Statsforvalteren ventar at kommunane styrkar arbeidet med **tidleg innsats** og førebygging, at det blir utarbeida ein **førebyggingsplan** mot omsorgssvikt og åtferdsproblem, og at kommunen arbeider for å gjenforene barn og foreldre etter omsorgsovertaking. Det er venta at kommunane følger opp regjeringa si pågåande **kompetansesatsing** for perioden 2018-2024 og legg til rette for å oppfylle kompetansekrava i den nye barnevernslova (Forventningsbrev 2023).

Moglege risikofaktorar

- Pressa ressursituasjon
- Tilsetting
- Kompetansekrav blir ikkje følgt opp
- Feil i sakshandsaminga
- Manglande retningslinjer og rutinar
- Manglande medverknad
- Lite eller dårleg samhandling mellom tenesta og andre aktørar
- Svak internkontroll
- Press frå omverda
- Tilstandsrapport blir ikkje utarbeida (og lagt frem for kommunestyret)
- Førebyggingsplan blir ikkje vedteke av kommunestyret
- Rekruttering av fosterheim
- Kvaliteten i barnevernstenesta er ikkje tilfredsstillande

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Fjord kommune har organisert barnevernet saman med Stranda kommune under sosialtenesta i kommuneområde helse, pleie og omsorg. Barnevernet består av totalt 8,5 årsverk der 3,5

årsverk er tilhøyrande Fjord kommune, og einingsleiar i sosialtenesta er og barnevernsleiar ifølgje tilstandsrapporten for 2023. Barnevernsvakta på Sunnmøre er utanom ordinær arbeidstid ei forlenging av det kommunale barnevernet. Barnevernet som heilheit ligg lågt blant kommunar i fylket etter kommunebarometeret. (Tilstandsrapport 2023)

Det er utarbeidd årleg tilstandsrapport i samsvar med lovkrav. Der vises det til ønskja utvikling for barnevernet i Fjord kommune dei komande åra. Det oppretta eit samarbeid med Ålesund og Volda kommune om fosterheim for å ha eit tilstrekkeleg tilgjengeleg tilbod.

Kommunebarometeret syner at sakshandsamingsfristen er overhaldt i 91 % av sakene i barnevernet mot landsgjennomsnittet på 89,5 %. Delen barn frå 0 til 17 år med undersøking er på 2,9 % samanlikna med gjennomsnittet i fylket på 3,5 %. I første halvår for 2022 rapporterer kommunen ingen fristbrot i undersøkingssaker og barn i hjelpetiltak med tiltaksplan og evaluert tiltaksplan ligger på 100 %.

Våre vurderingar

Kommunen nyttar Compilo som avvikssystem som det i tilstandsrapporten blir vist til har eit betringspotensiale når det gjeld å melde avvik innan tenesta. Barnevernet i Fjord har lågare kostnader til barnevernet både samanlikna med fylket og resten av landet. Det blir og vist til at tenesta ser det vil bli meir krevjande i åra framover med nye krav til kompetanse, organisering og struktur. Vi vurderer samlet risiko- og vesentlighet til M.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kvaliteten i barneverns-tenesta er ikkje tilfredsstillande	Tenesta har utfordringar med å skaffe kvalifiserte vikarer. Kommune ligger lågt på Kommunebarometeret for indikatoren	Forebyggende arbeid og tidlig innsats nedprioriteres. Innbyggerne får ikke de barneverns-tjenestene de har krav på.	M	M	M

Aktuelt tema for forvaltningsrevisjon:

- Ressursallokering: Rekruttering av kvalifisert personell

HELSE OG OMSORG

Det er venta at kommunane styrker sitt arbeid innan **psykisk helse**. Målet er at dei som må ha psykisk helsehjelp skal få god og lett tilgjengeleg hjelp, særleg barn og unge. Det er også varsla ein førebyggings- og behandlingsreform for **rusfeltet** hausten 2023 (Statsforvalteren 2023).

Det blir meir krevjande å finne **nok hender til å pleie fleire eldre og sjuke**, når aldersgrupper som må ha omsorgstenester aukar mykje meir relativt til folketalet i arbeidsdyktig alder. I tillegg aukar kostnadane til yngre brukarar. Meir enn tidlegare er det difor viktig med tidleg og samordna innsats (KS 2023). Kommunane må jobbe mot meir heimebasert omsorg, ta i bruk teknologiske løysingar og tenke nytt.

Moglege risikofaktorar

- Manglande ressursar
- Framtidig press på tenesta
- Manglande samordna planlegging
- Endring i organisasjonen
- Manglande bruk av velferdsteknologi
- Manglande digitalisering
 - Helseplattforma, journalføring
- Manglar i helsefremmande og førebyggjande arbeid
- Manglande rutinar og retningslinjer
- Uklart ansvar mellom ulike forvaltningsnivå og einingar
- Manglande koordinering av ulike teneste
- Kvaliteten i helse- og omsorgstenesta er ikkje tilfredsstillande
- Utfordringar med omstilling

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Kommunen opplyser i årsmeldinga for 2022 at noko av året vart prega av pandemi, med mykje sjukefråvær blant personalet. Av årsmeldinga blir det vist til at utfordringa med å rekruttera personale innan helse, som sjukepleiarar og helsefagarbeidarar, held fram. Løysinga for kommunen har vore å leie inn frå vikarbyrå som har medført ekstra kostnader innan sektoren. Omstillingstiltak har medført betre balanse i drifta, men det er framleis verksemder som har utfordringar med overforbruk. (Årsmelding 2022 og 2023)

I kontrollutvalsmøtet 29. januar i år vart problemstillinga rundt fråvær diskutert. Konsekvensane av sjukefråvær er fleire. Sjukefråvær kan gjere tilbodet til brukarar og tenestemottakarar dårlegare og leiinga må nytte tida si til å skaffe vikarar og få turnusen til å gå opp. Det stel tid og merksemd frå andre viktige leiaroppgåver. I tillegg er sjukefråvær kostbart økonomisk sett for kommunen, og kan gå utover andre prioriteringar. I følge KS sin modell

Sykefraværskostnadsberegning for 2022 kosta sjukefråværet Fjord kommune 9,9 mill kroner.

I årsmeldinga for 2022 syner det at kommunen har vore involvert i KS «Tørn»-prosjektet der det vart gjort tiltak for å endra organisering og arbeidsformer innan kommunen sine helseteneste, spesielt innan innanfor heimetenestedistrikta. I årsmelding for 2023 rapporterast det at tørnprosjektet vart avslutta. Prosjektet visast til årsmelding frå kommunen at Fjord har hatt positive effektar av tiltaka.

Kommunen gjennomførte brukar- og pårørande undersøkingar ved institusjon, heimeteneste og Habilitering i 2023.

Fjord kommune fekk i 2022 rekruttert ein kommunepsykolog som har vært vakant sidan 2020. Fjord kommune fekk utsett innføring av Helseplattforma med 6 månadar. Videre i årsmeldinga for 2023 vises det at tenestene i helse og omsorg har innført Helseplattformprosjektet der løysinga var i drift frå november utan større utfordringar. (Årsmelding 2023)

Fjord kommune er rangert som nummer 281 innan helse og omsorg på kommunebarometeret, lågast rangert samanlikna med nabokommunane. I Fjord kommune er delen tilsette med fagutdanning 75,2 %, litt lågare enn det nasjonale gjennomsnittet på 78 %. Vedtaka i heimetenesta som er iverksett innan 15 dagar er 95,92 %, omtrent likt landsgjennomsnittet som er på 96 %.

Av dei som bur på sjukeheim som har omfattande bistandsbehov er i Fjord kommune på 84,6 %, noko høgare enn landsgjennomsnittet vises det til i Kommunal Rapport.

Våre vurderingar

Mangel på hender gjør at kommunen må omstille seg. Det foregår allerede tjenestevriding, og det blir mer av det framover. Einingane har noko overforbruk og en del innleige av vikarer. Gode prosessar vil her vere viktig. Området blir trekt fram som eit risikoområdet i spørjeundersøkinga. Ein forvaltningsrevisjon som ser på korleis kommunen praktiserer en omstilling kan være aktuelt. Vi vurderer samla risikonivå for området som M.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreffer	S	K	Risiko-nivå
Kvaliteten i helse- og omsorgstjenesta er ikkje tilfredsstillande. Manglande ressursar. Utfordringar med omstilling. Fremtidig press på tenesta.	Høgt sjukefråvær. Kommunen har ikkje nok ressursar. Tenestevridning.	Innbyggerne får ikkje dei teneste dei har krav på. Kan gå ut over kvaliteten på tenesta.	M	M	M

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon: Økonomistyring og omstillingsprosessar

MOTARBEIDING AV FATTIGDOM

Delen med vedvarande låge inntekter har auka. I hovudsak er det i husholdningar med barn at delen har auka (KS 2022:46). I Møre og Romsdal bur 4 500 barn med vedvarande låg inntekt, som er tett på ti prosent av barna i fylket. Å førebygge fattigdom er eit nasjonalt satsingsområde. **Tidleg innsats** er viktig for å førebyggje sosiale problem. Dette gjeld særleg ovanfor barn og unge som veks opp i vanskeligstilte familiar kor det er viktig å hindre at oppvekstsituasjonen fører til ytterligare og vedvarande stigmatisering. For å få til **gode tiltak** er det viktig at kommunen syt for godt **samarbeid** internt og eksternt.

Å bu trangt er ein levikårsindikator som kan seie noko om dei økonomiske og materielle førutsetnadane for gode levikår, og den aukar i låginntektsfamiliar (KS 2022).

Krigen i Ukraina har ført til den største flyktningkrisen i Europa sidan 2. verdenskrig. Det er fleire arbeidsledige- og gjennomsnittleg månedsløn er lågare for innvandrarar enn for øvrige innbyggjarar (KS og SSB.no).

Moglege risikofaktorar

- Aukande fattigdom i kommunen
- Fattigdom blir ikkje oppdaga
- Manglande ressursar
- Manglande kompetanse
- Mangel på overordna strategi
- Utilstrekkelig oppfølging av vedtak og prioritering på området
- Utilstrekkelig samarbeid og koordinering av teneste
- Mangelfull opplysning, råd og rettleiing
- Lite føreseieleg tal flyktningar
- Manglande integrering
- Variert målgruppe vs. individuell tilpassing.

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Fjord kommune har utarbeidd ein bustadsosial handlingsplan som er vedtatt i sak 6/23 i kommunestyret i 2023. Fjord kommune har 45 barn som bor i hushald med låginntekt i følge handlingsplanen. Den bustadsosiale monitoren frå Husbanken syner at kommunen har under ti barn i hushald som er leigetakarar og bur trangt. (Boligsosial monitor 2024)

I kommunestyresak 41/23 vedtok Fjord kommune å ta imot og busetje flyktningar på inntil 40 personar i 2023, totalt kom det 31 personar. Kommunen har vaksenopplæringstilbod på Valldal Skule. I Fjord går alle barn med minoritetsbakgrunn i barnehage. Fjord kommune har frivilligsentralar i Valldal og Stordal med faste aktivitetar. Sosialteneste/NAV Tenesten i kommunen blir kjøpt frå Ålesund kommune gjennom eit vertskommunesamarbeid (Årsmelding

2023). Kommunen opplyste i e-post av 06.05.2024 at dei er nøgde med flyktningtilbodet som blir gitt i Fjord ser seg som godt rusta på området per no.

Kommunen ligger lågast av kommunane i fylket når det kjem til sosiale teneste på kommunebarometeret. Det kan ha samanheng med at det fleire indikatorar som det ikkje er oppgitt tal for i kommunen. På ein skilde indikatorar er til dømes delen sosialhjelp i alder 18-24 ligger kommune på 6. plass i landet, med en svært låg del på 2,1%. Delen som fekk innvilga søknader om kommunal bustad var 100 prosent innvilga i Fjord, som er av de beste i landet på indikatoren. Årsaka kan vere at det er svært få som er med i talmateriale i kommunen, men det kan og vere fordi kommunen har god oversikt og raskt har kapasitet til å setje inn tilpassa tiltak. (Kommunebarometeret)

Våre vurderingar

Kommunen har ein boligsosial handlingsplan. Kommunen har tatt imot eit stort tal flyktningar som kan føre til at risiko for at delen fattige aukar. Vi har ikkje funn og indikasjonar som tilseier at det er sannsynleg at risikofaktorane inntreff innan motarbeiding av fattigdom, eller for at kommunen ikkje arbeider nok førebyggjande. Sidan dette eit område som kan ha aukande risikonivå i takt med utvikling av samfunnstrendar, vurderer vi samla risikonivå for området som middels.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Aukande fattigdom i kommunen. Fattigdom blir ikkje oppdaga.	Kommunen har en boligsosial plan og oversikt over barn i låginntektsfamilier. Kommunen tek i mot eit stort antal flykninger. Fattigdom er ei generelt aukande utfordring.	Innbyggjarane får ikkje den hjelpa dei treng. Fattigdom blir ikkje fanga opp.	L-M	H	M

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon: Motarbeiding av fattigdom

PLAN OG TEKNIKK

Korrupsjon i kommunar oppstår ofte i samband med reguleringsprosessar av eigedommar og landbruks-, natur- og friluftsområde under utbygging (Økokrim 2022). Det har vore fleire dommar for korrupsjon innan plan- og byggesak (NKRF 2023). Plan- og bygningskontoret er den tenesta innbyggjarar i Noreg er minst nøgd med i (KS 2022).

Manglende **ulovlegoppfølging** kan over tid føre til at innbyggjarar får **svekka tillit** til kommunen si byggesaksforvaltning. Ulovlege terrenginngrep truer naturen, og det er sannsynleg at både næringsaktørar og private aktørar vil gjere grove ulovlege naturinngrep (Økokrim 2022).

Berekraftig arealforvaltning er viktig for å ta vare på natur, naturmangfald, naturgodar og redusere klimagassutslepp. Arealbruksendringar er ein stor kjelde til klimagassutslepp.

Klimaendringar vil krevje at kommunane planlegg og gjer tiltak for å handtere både akutte og meir gradvise endringar. Dette handlar om samfunnstrygging, miljø og økonomi. Kommunane skal arbeide systematisk med **samfunnstrygging og beredskap**. Det blir kraftigare nedbør, fleire og større regnflaumar, stigande havnivå og fleire jord-, flaum- og sørpeskred. Skadar på grunn av dette er venta å auke i åra framover. **Overvatn** er den største av utfordringa kommunane opplev med klimatilpassing (KS 2022).

Avfallsbransjen er ein bransje med særleg høg risiko for miljøkriminalitet (Økokrim 2022:22). Det er sannsynleg at kriminelle aktørar i inn- og utland vil gjere **avfallskriminalitet** framover med bakgrunn i kombinasjonen av auka verdi på avfall og auka pris på lovleg avfallshandtering. Kommunane har eit viktig ansvar for fleire **tilskotsordningar**, særlover og arealbruk som har mykje å seie for landbruket både i dag og i framtida. Kravet om eigen kontrollplan er skjerpa for å sikre tillit til tilskotsoppgåva.

Moglege risikofaktorar

- Kommunen si risiko- og sårbaranalyse og beredskapsplanar er mangelfulle/utdaterte
- Risikovurderingar er ikkje satt i system
- Klimaendringar
- Ikkje jamnlege øvingar
- Feil i sakshandsaming
- Disposasjonspraksis
- Manglande kompetanse i kommunen
- Eksternt press
- Mangelfull internkontroll
- Manglande ressursar
- Kvaliteten i vatnleveransar og avløp er ikkje tilfredsstillande.
- Kvalitet i bustadsoppgåvene er ikkje tilfredsstillande
- Mangelfull samhandling i kommunen
- Manglande tilsyn og ulovlegoppfølging
- Har ikkje berekraftig arealforvaltning som ser samanheng mellom utbygging, klimaendringar og tap av natur
- Gammalt leidningsnett for vatn og avløp
- Handtering av overvatn
- Ikkje på nye krav til reinsing av avløpsvatn
- Kvalitet i byggesakshandsaminga er ikkje tilfredsstillande
- Samarbeider ikkje med avfallsselskap om å innføre nye krav til å sortere avfall

Med bakgrunn i opplysningar om kommunen vurderer vi eit utval av nemnte risikofaktorar. Desse blir presentert i risikotabellen under.

Opplysningar om kommunen

Modulen Acos Eiendom tatt i bruk innan eininga Plan og Miljø, som skal sikre betre rutinar på plan, byggesak og geodataavdelinga. Innan byggesak har kommunen overskriden lovpålagt sakshandsamingstid i 35,9 % av sakane. Det relativt høgt over landsgjennomsnittet på 12,43 %

ifølgje kommunebarometeret. Gjennomsnittleg sakshandsamingstid var på 42 dagar, både på byggesaker med frist på 3 og 12 veker. Det gjennomførast brann og el-tilsyn på dei kommunale bygga kvart år ifølgje spørjeundersøkinga. Kommunen har opplyst i faktasjekk at dei arbeidar fortløpande med oppdatering av eigedomsregisteret, men at det enno står at ein del arbeid.

I Fjord kommune viser Kommunebarometeret at alle abonnent er knytt til vatnleveranse med tilfredsstillande e.coli-, IE- resultat og farge, men at mange abonnement ikkje har tilfredsstillande pH-verdi.

Fjord kommune har lite lekkasje på ledningsnett for vatn, samanlikna med andre kommunar. Statistikk viser ein lekkasjegrad på 10 %.

Innen plan og teknikk området er det overholdelse av lovpålagde saksbehandlingsfrister som kan være noko utfordrende ifølge kommuneleiinga. Kommunen viser i årsmeldinga til vakansar i stillingar på området i 2023. (Oppstartsmøte) Det har vært utført tilsyn for kommunens vassverk i 2022 og 2023 fremgår det av spørjeundersøkinga. (Spørjeundersøking)

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal gjennomførte tilsyn med sitt arbeid med samfunnstrygging og beredskap er i samsvar med sivilbeskyttelseslova og føreskriftene om kommunal beredskapsplikt. Den endelege rapporten vart sendt 17.07.2023. Hovudintrykket etter tilsynet er at Fjord oppfyller dei fleste krav i føreskrift om kommunal beredskapsplikt. Det var avdekket eitt avvik og éin merknad etter tilsynet. Avviket går på beredskapsplanen ikkje tydeleggjer kven som utgjør kommunen si kriseleiing, og merkningen omhandlar kommunens plan for oppfølging.

Våre vurderingar

Plan og teknikk er et område der det vesentlege vurderast ut frå fleire perspektiv. Det viktigaste er knytt til økonomi, miljø og berekraft, og å levere ein god teneste til innbyggaren. Kommunen melder om at det kan være krevjande å overhalde dei lovpålagte saksbehandlingsfristane. Plan og byggesak er ein viktig teneste for innbyggjarar. Det er ein teneste innbyggjarane ofte ikkje er nøgd med i kommunane, og som er sårbar for press og korrupsjon. Tillit til at tenesta blir utført rett er vesentleg for omdømme til kommunen, og vi meiner eit prosjekt innan området er aktuelt av grunnane over.

Risikofaktor	Grunngjeving på nivå av sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Manglande ressursar for byggesakshandsaming. Mangelfull internkontroll innan byggesaker.	Fristbrot i byggesakshandsaminga. Lite ressursar for internkontroll innan byggesaksområdet.	Innbyggjarar får ikkje tenesta dei har krav på. Tap av verdier, tillit og omdømme.	M	H	H

Aktuelle tema for forvaltningsrevisjon: Byggesakshandsaming

3.5 AKTUELLE TEMA FOR FORVALTNINGSREVISJON, OPPSUMMERING

Områder med låg risiko er ikkje inkludert i denne oppsummeringa.

Berekraft og samfunnsutvikling	Samla risiko og vesentleg
Strategisk og samla planlegging av arbeidet med berekraftsmåla	Middels (M/H)

Tillitskapande forvaltning	Samla risiko og vesentleg
Internkontroll – Økonomistyring	Høg (H/H)
Interkommunale samarbeid	Middels (M/M)
Data- og informasjonstrygging	Middels (M/M)
Offentlege innkjøp	Middels (M/M)

Tenesteyting og utøving av mynde	Samla risiko og vesentleg
Personalforvaltning. Nærværarbeid	Høg (H/H)
Oppvekst	Høg (H/H)
Barnevernstenesta	Middels (M/M)
Helse og omsorg	Middels (M/M)
Motarbeiding av fattigdom	Middels (L-M/H)
Byggjesaksbehandling	Høg (H/H)

4. RISIKO OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP – EIGARSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON

Vi har i innleiinga gått igjennom kva som er meint med forvaltningsrevisjon og eigarskapskontroll i kommunen sine selskap. I dette kapitelet vurderer vi kva for risiko og kva som er vesentleg for kommunen sine selskap sett imot plan for eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon i desse. Etter en kort innføring i kommunalt eigarskap tar kapitelet for seg eigarstyring i Fjord kommune før vi ser vidare på dei mest vesentlege selskapa. Analysen er delt inn etter dei ulike selskapsformene. Analysen tek ikkje for seg alle kommunen sine selskap, og den legg mest innsats i risikovurderinga av dei selskapa som er vurdert mest vesentleg. Risiko- og vesentlegvurderinga byggjer på informasjon om Fjord kommune. Dette gjeld særleg informasjon om bakgrunnen for at kommunen er eigar eller har eigarinteresser i selskapet og korleis kommunen ivaretek sine eigarinteresser. Fjord kommune har i stor grad gjort reie for og avklart dette i eigarskapsmeldinga som blei vedtatt i 2020. I tillegg har vi gått gjennom anna relevant dokumentasjon som planverk, reglement, retningslinjer og prosedyrar.

4.1 INNLEIING

Kontrollutvalet skal etter lov om kommuner og fylkeskommuner av 22.6.2018 § 23-2 (kommunelova) påsjå at det blir ført kontroll med forvaltninga av kommunen sine eigarinteresser i selskap mv. Dette er eierskapskontroll. I § 23-4 er det reglar om utarbeiding av risiko og vesentlegvurdering som grunnlag for plan for eigarskapskontroll.

Eigarskapskontroll er definert i kommunelova § 23-4:

«Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.»

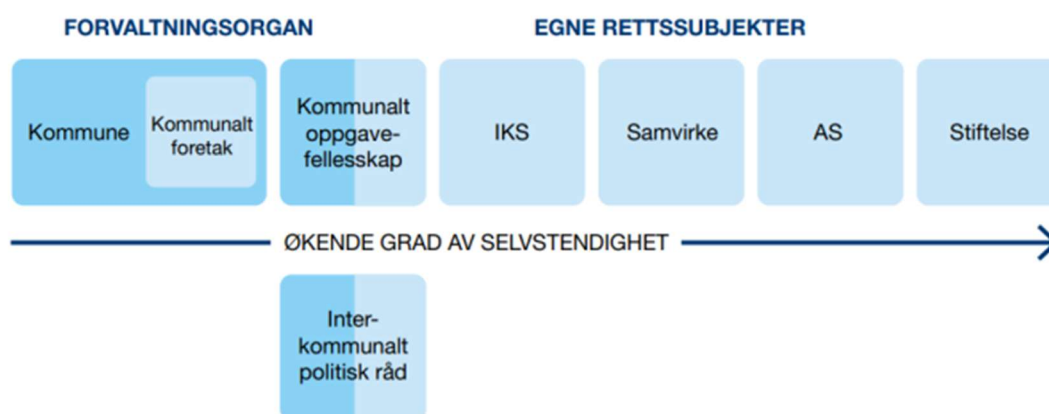
Eigarskapsmelding er eit viktig dokument ved utarbeiding av risiko og vesentlegvurderingar og plan for eigarskapskontroll. Ny kommunelov styrker kommunane si eigarstyring ovanfor kommunalt eigde selskap med vidare. Eit viktig grep er at det no gjeld eit lovfesta krav om eigarskapsmelding i lova si § 26-1. Regelen gir minimumskrav til innhald i meldinga, og krev at meldinga skal bli utarbeidd minst éin gang i valperioden og bli vedteke av kommunestyret. Eigarskapskontrollen skal vere med å sikre at kommunen utøver sitt eigarskap på ein profesjonell måte. Dette vil kunne gjere at kommunen kan påverke selskapet i ønska retning, at eventuelle medeigarar er likeverdige og samstundes som at selskapet er uavhengig.

OM KOMMUNALT EIGARSKAP

Norske kommunar har stor grad av fridom til å organisere tenestene sine. Dei kan velje mellom fleire organisasjonsformer: Kommunalt oppgåvefellesskap, interkommunale politiske råd,

interkommunale selskap (IKS), samverkeføretak (SA), aksjeselskap (AS) eller stiftingar. Vi ser at utviklinga peiker mot at delar av den kommunale tenesteproduksjonen blir flytta ut av den enkelte kommune og over i ulike former.

Uavhengig av organisasjons- eller eigarform er det kommunestyret som har det overordna ansvaret for kommunen si samla verksemd. Kommunen sin påverknad er regulert gjennom lovverket knytt til dei ulike selskapsformene. Figuren under viser at organisasjons- eller eigarforma si sjølvstende i høve til kommunestyret varierer mellom dei ulike selskapsformene. Kommunestyret sin grad av påverknad for innsyn og kontroll er redusert i selskap med private eigarar, og i sjølvorganiserande stiftingar med mindre anna står i vedtekter og avtalar.

Figur 1: Oversikta visar dei ulike selskapsformene som kan etablerast for å utføre tenester i ein kommune (KS, Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, 2020).

Når kommunen organiserer tenesteproduksjonen i eigen kommune, gjeld styringssystema som følgjer av kommunelova, og kommunestyret har i utgangspunktet all mynde til å ta avgjersle. Dersom verksemda er lagt i eigne rettssubjekt, som aksjeselskap eller interkommunale selskap, må styringssystema følgje den aktuelle lovgivinga for styring av dei. Dette medfører at styring av selskapet må skje i selskapet sine eigarorgan, generalforsamling for AS og representantskap for IKS. Interkommunale politiske råd og kommunale oppgåvefelleskap er her underlagt kommunelova. Som eigne rettssubjekt er dei styrt gjennom representantskap og styre. I AS med private eigarar og i stiftingar er det ikkje høve til kontroll med føretaket, med mindre det står i vedtektene eller selskapsavtalar.

Kontrollutvalet kan krevje dei opplysningane som er naudsynt for å gjennomføre sin kontroll av IKS, interkommunale politiske råd, kommunale oppgåvefelleskap, samt AS der ein kommune eller fylkeskommune aleine eller saman med andre kommunar, fylkeskommunar eller IKS direkte eller indirekte eig alle aksjar. Opplysningane kan bli gitt frå verksemda sin daglege leiar, styret og den valde revisoren for selskapet. Reglane om innsyn og undersøkingar i selskap o.l. i kommunelova § 23-6 gjeld på tilsvarende måte for kommunen sin revisor.

KJELDER TIL DATA

Data i dette kapitelet er henta frå følgjande kjelder:

- Kommunen sitt årsrekneskap for 2022 og 2023, inkl. noter
- Kommunen si eigarskapsmelding
- Kommunen si heimeside, mellom anna postliste og politiske møtedokument
- Proff.no
- Tidlegare revisjonar og generell eigarskapskontroll 2022
- Vår kjennskap til selskapa og kommunen

4.2 EIGARSKAP I FJORD KOMMUNE

I den nye kommunelova kapittel 26 står det om eigarstyring i kommunane. Kommunar skal ha ei eigarskapsmelding, og at den skal bli revidert minst ein gang i valperioden. Fjord kommune sin eigarskapsmelding blei vedteke i februar 2022. Denne omhandlar rammeverket for kommunen sin eigarpolitikk, og omhandlar overordna prinsipp, retningslinjer og strategiar som regulerer kommunen sin styring og kontroll.

Møre og Romsdal Revisjon SA utførte ein eigarskapskontroll i Fjord kommune i 2022. Prosjektet sitt føremål var å sjå på korleis eigarinteresser i selskap var utøvd og om det var i tråd med kommunestyret sine vedtak og føresetnadar. Kontrollen så og på om eigarstyringa var i samsvar med eigarstrategien. Eigarskapsmeldinga vart vedteken av kommunestyret i sak 7/22 den 10.02.2022.

Eigarskapsmeldinga er bygd opp av tre delar; ein generell del med overordna eigarskapspolitikk og 11 prinsipp for eigarstyring; del to inneheld oversikt over dei spesifikke eigarposisjonane, og; del tre inneheld roller, ansvar og årshjul. Det overordna målet for Fjord kommune i eigarskapsmeldinga er:

«Fjord kommune skal vere ein ansvarleg eigar med langsiktig perspektiv. Fellesskapet sine verdiar skal forvaltast på ein måte som gjev tillit hos allmenta. Fjord kommune si eigarutøving skal bidra til høgast mogeleg avkastning over tid, eller mest mogeleg effektiv måloppnåing av samfunnsmessige mål. Måla skal nås på ein berekraftig og ansvarleg måte»

Årsrekneskapen skal innehalde note med oversikt over aksjar og eigarpostar som kommunen har og informasjon om bokført verdi per 1.1 og 31.12. Note 5 om aksjar og andelar i årsrekneskapen 2023 er som følgjer (utdrag):

Selskapets namn	Eigarandel i %	Bokført verdi 31.12.23	Bokført verdi 31.12.22
Aksjar Biblioteksentralen AS	0,03 %	300	300
Aksjar Det Norske Teateret AS	0,0036 %	400	400
Aksjar Fjordfast AS		100 000	100 000
Aksjar Fjordhagen AS	8,17 %	25 000	25 000
Aksjar Hareid Fastlandsamband AS	0,00198 %	15 000	15 000
Aksjar Helseplattformen AS	0,14 %	14 014	14 014
Aksjar Kommunekraft AS	0,31 %	1 000	1 000
Aksjar Muritunet AS	18,79 %	2 695 000	2 695 000
Aksjar Møbelkraft AS	2,85 %	150 000	150 000
Aksjar Norsk Fjordsenter AS	2,44 %	250 000	250 000
Aksjar Norsk Skogindustri AS	0,00 %	11 725	11 725
Aksjar Stordal Alpinsenter AS	26,00 %	26 000	26 000
Aksjar Stordal Næringsbygg AS	100,00 %	1 239 000	1 239 000
Aksjar Storfjord Bladlag AS	2,04 %	5 000	5 000
Aksjar Storfjord Helsesenter AS	49,09 %	6 872 858	6 872 858
Aksjar Storfjordsambandet AS	0,07 %	6 000	6 000
Aksjar Tafjord Kraftselskap AS	4,28 %	17 100 000	17 100 000
Aksjar Utvikl forum Ålesund lufthavn AS	4,88 %	50 000	50 000
Aksjar Valldal Fjernvarme AS	96,00 %	6 540 000	6 540 000
Aksjar Valldal Kailag AS	6,32 %	20 300	20 300
Aksjar Ørskog Energi AS	20,00 %	9 379 000	9 379 000
Andelar MR Revisjon SA		63 000	63 000
Andelar Norddal Vassverk SA		15 000	15 000
Andelar Storfjord Kulturhus SA	0,65 %	5 000	5 000
Andelar Tafjord Vasslag SA		7 000	7 000
Andelar Ytterdal Nye Vassverk SA		34 500	34 500
Andelar Åknes-Tafjord IKS	20,00 %	200 000	200 000
KLP egenkapital	0,04 %	14 666 706	13 657 024
Andelar ÅRIM IKS	2,48 %		15 000
Aksjar Bingsa Gjenvinning AS	2,48 %	15 000	
Sum aksjar og andelar		59 506 803	58 497 121

FJORD KOMMUNE ER MEDEIGAR I FØLGANDE SELSKAP

Aksjeselskap (AS):

- Valldal Fjernvarme AS
- Stordal Næringsseiendom AS
- Stordal Næringsbygg AS
- Ørskog Energi AS
- Fjordhagen AS
- Valldal Kailag AS
- Tafjord Kraft AS
- Norsk Fjordsenter AS
- Storfjord Bladlag AS
- Tafjord Kraft AS

- Attvin AS
- Kommunekraft AS
- Hareid Fastlandsamband AS

Interkommunale selskap (IKS):

- Åknes/Tafjord beredskap IKS
- Ålesundsregionens interkommunale miljøsekskap IKS (Årim)

Samverkeføretak (SA):

- Møre og Romsdal Revisjon SA
- Storfjord Kulturhus SA
- Ytterdal Nye Vassverk SA
- Norddal Vassverk SA
- Tafjord Vasslag SA

Stiftingar

- Stiftinga Viti
- Stiftinga Severinbrauta
- Stiftinga Geirangerfjord verdsarv
- Stiftinga Paktarstova

4.3 RISIKO- OG VESENTLEGVURDERING I SELSKAP

Vi har brukt følgjande faktorar ved val av selskap som er eigna til eigarskapskontroll og forvaltningsrevisjon:

- Selskapet driv ein lovpålagt teneste for kommunen
- Selskapet har ein omsetning av ein viss storleik
- Selskapet har ein stor økonomisk verdi for kommunen
- Selskapet har ein allmenninteresse
- Selskapet har tilsette
- Storleik på eigarskapet

GENERELLE RISIKOFAKTORAR

Når det gjeld prinsipp for eigarskap og forvaltning, formål med eigarskap samt representasjon i eigarorgan og styre, er det somme generelle risikoområde:

• Kommunen har uklare prinsipp for utøving av eigarskap	• Mål og strategiar blir ikkje følgt opp
• Kommunen bryt habilitetsreglar	• Selskapet rapporterer ikkje i tråd med lovkrav og avtale
• Kommunen er ikkje open i utøvinga av sitt eigarskap	• Det er ikkje sikra innsyn og offentlegheit om eigarskap og i selskapa
• Føremålet med eigarskapet er uklart	• Kompetansen i styret og styresamansetjing er ikkje i tråd med kommunen sin strategi
• Kommunen kontrollerer ikkje om selskapet når sine mål	• Habilitetsreglar blir ikkje omsyntatt ved styresamansetjing
• Kommunestyret sitt vedtak blir ikkje følgt av selskapet	• Selskapet følgjer ikkje opp berekraftmåla.
• Nominasjonsordning i kommunen sikrar ikkje naudsynt samla kompetanse i styret i selskap	

Fjord kommune bør ha rutinar for eigarskapskontroll som minimerer risikoen for at dei generelle risikofaktorane som er lista ovanfor inntreff.

EIGARSKAP

Etter søk på proff.no gir følgande oversyn over aksjeselskap der Fjord Kommune eig aksjar:

Selskap	Eigardel	Selskap	Eigardel
Stordal Næringsbygg AS	100 %	Sparebanken Møre	0,001 %
Valldal Fjernvarme AS	96 %	Sparebank 1 Smn	0,001 %
Ørskog Energi AS	20 %	Sparebank 1 Nord-Norge	0,001 %
Fjordhagen AS	8,17 %	Sparebank 1 Sørøst-Norge	0 %
Valldal Kailag AS	6,316 %	Sparebanken Vest	0 %
Tafjord Kraft AS	2,85 %	Scatec ASA	0 %
Norsk Fjordsenter AS	2,441 %	Sparebank 1 Østlandet	0 %
Storfjord Bladlag AS	2,041 %	Storebrand ASA	0 %
Tafjord Kraft AS	1,425 %	Sparebank 1 Sr-Bank ASA	0 %
Attvin AS	0,667 %	Aker ASA	0 %
Kommunekraft AS	0,313 %	Mowi ASA	0 %
Hareid Fastlandsamband AS	0,156 %	Vår Energi ASA	0 %

I eigarskapsmeldinga frå 2022 er følgjande selskap oppgitt:

Aksjeselskap	Total tal aksjar/delar	Del
Norsk Skogindustri AS	Minoritetspost. Selskapet er under konkurshandsaming.	0,00 %
Storfjordsambandet AS	Total aksjekapital er kr. 1 521 000	0,07 %
Kommunekraft AS	Total aksjekapital kr. 320 000	0,31 %
Tafjord Kraftselskap AS	Total aksjekapital 400 mill.	4,28 %
Storfjord Helsesenter AS	Total aksjekapital 14 000 000	49,09 %
Valldal Fjernvarme AS	Total aksjekapital 4 000 000	91,50 %
Muritunet AS	Total aksjekapital 14 343 000	18,79 %
Det Norske Teateret AS	Total kapital 11 244 000	0,0036 %
Valldal Kailag AS	Fjord kommune eig 12 av 152 aksjar	6,32 %
Fjordhagen AS	250 aksjar av 3060 aksjar	8,17 %
Hareid Fastlandsamband AS	15 aksjar av 7 587 aksjar	0,00198
Norsk Fjordsenter AS	1250 av 51201 aksjar	2,44 %
Storfjord Bladlag AS	20 aksjar a kr. 250,-	2,04 %
Stordal Alpinsenter AS	Fjord kommune eig 26% av Stordal Alpinsenter AS	26,00 %
Ørskog Energi AS	400 av 2000 aksjar	20,00 %
Stordal Næringsbygg AS	1200 av 1200 aksjar	100,00 %
Møbelkraft AS	150 aksjar av 5 262	2,85 %

Utviklingsforum Ålesund lufthamn	Hadde 41 eigarar som hadde 1 aksje kvar. Fjord har no 2 aksjar.	4,88 %
----------------------------------	---	--------

Interkommunale selskap		
Åknes/Tafjord beredskap IKS	Fjord kommune sin eigardel i ÅTB.	20,00 %
Ålesundsregionens interkommunale miljøsekskap IKS (tidlegare Årim IKS)	Fjord kommune sin eigardel i ÅRIM	2,48 %

Pensjonskasser		
KLP	Samla Eigenkapital 37 339 000 000	0,03 %
Statens pensjonskasse		

Lokale samverkeføretak		
Storfjord Kulturhus SA	Total aksjekapital 771 00	0,65 %
Ytterdal Nye Vassverk SA	Andel i vassverk i samband med kommunale eigedomar i bygda	
Norddal Vassverk SA	Andel i vassverk i samband med kommunale eigedomar i bygda	
Tafjord Vasslag SA	Andel i vassverk i samband med kommunale eigedomar i bygda	

Stiftingar i kommunen		
Stiftinga Viti (Tidl. Yste Skotet)		
Stiftinga Severinbrauta		
Stiftinga Geirangerfjord verdsarv		
Stiftinga Paktarstova		

Opplysningar om kommunen og vår risiko- og vesentlegvurdering

Kommunen har vedtatt eigarskapsmelding med generelle strategiar for eigarskap og med prosedyrar for dei ulike oppgåver som ligg til dei ulike rollene eigarskapsstyringa. Det er kommunestyret som vel eigarrepresentant til kommunale selskap.

I dei aller fleste eigarskap er det ordførar som er eigarrepresentant. Kommunen si eigarskapsmelding legg opp til at eigarrepresentant skal på vegne av kommunestyret følgje opp eigarskapet og rapporterer til kommunestyret. Eigarskapsmeldinga stiller like krav til rapportering frå alle eigarskap.

Funna i eigarskapskontrollen avdekka at folkevalde fekk opplæring i eigarskap og hadde lagt opp eit årshjul som berre til dels er følgt opp i ettertid. Det var heller ikkje etablert tilstrekkelege rutinar for å rapportere om tilstanden i dei ulike selskap Fjord kommune har eigarinteresser i.

Fjord kommune har mellom anna store eigardelar i Stordal Næringsbygg AS og Valldal fjernvarme AS.

Ut i frå vurdering frå eigarskapskontrollen hadde ikkje Fjord kommune rutinar som sikrar god eigarstyring. Det blir ikkje tilstrekkeleg eigarstyring i samsvar med strategien. Kontaktpersonar var ikkje oppnemnt og melding om eigarstrategi er heller ikkje sendt til føretaka.

Tilrådingane våre frå eigarskapskontrollen var følgjande:

- Gjennomføre eigardag og fag/tematiske dialogmøte i tråd med vedteken eigarskapsmelding.
- Sjå nærare på om folkevalde skal ha meir opplæring innanfor eigarskap.
- Sjå nærare på om ein skal utarbeide ein mal for årleg tilstandsrapportering frå aktuelle føretak.
- Korrigere punkt om «føringane eigarutvalet gjev» i eigarskapsmeldinga.
- Kommunisere eigarskapsmeldinga til alle føretak, og også kommunisere tydeleg eigarskapsmeldinga sitt punkt om at korrespondanse skal sendast til postmottak i kommunen for journalføring.
- Eventuelt sjå nærare på om punktet over kan gjennomførast i samband med helsing frå ordførar.
- Utnemne administrative kontaktpersonar for dei enkelte føretaka så raskt som mogleg.
- Sjå nærare på ein plan for «saksmapper» i arkivsystemet som gjer det enkelt å journalføre og å følgje opp at dokument er på plass.
- Avklare om det ligg noko ekstra krav om utarbeiding av årshjul i punkt 11 i overordna prinsipp «Det skal utarbeidast eit årshjul for eigarskapsoppfølging som skal sikre gode rutinar og fortløpande dialog mellom eigar og føretak» ut over årshjulet som allereie ligg i eigarskapsmeldinga.

Kommunestyret fatta følgjande vedtak ved handsaminga av eigarskapskontrollen, i sak 082/22, etter innstilling frå kontrollutvalet:

«Kommunestyret tek rapporten frå eigarskapskontroll 2022 til orientering.

Kommunestyret merkar seg dei punkt til oppfølging og forbetring som kjem fram i rapporten.

Kommunestyret ber kommunedirektøren om å sette seg inn i rapporten og følgje opp dei forbetringspunkt som rapporten peiker på. Dette skal rapporterast tilbake til kontrollutvalet innan 1. mai 2023.

Rapporten bør takast med når kommunen sin eigarskapsmelding skal oppdaterast.»

Når det kjem til risiko- og vesentlegvurdering av generell eigarskapskontroll, vurderer vi at det kan vere aktuelt å følgje opp desse punkta i undervegs i perioden for å undersøkje i kva grad tilrådinga og kommunestyret sitt vedtak blir etterlevd. Kontrollen sist viste at kommunestyret

har vedteke eit system for eigarskapsforvaltninga. Kommunestyret la opp til vidare system og rutinar for etterleving av eigarskapsforvaltninga. Det har og vore utskiftingar i nøkkelpersonell både politisk og administrativt i etterkant av førre eigarskapskontroll. Samla vurderer vi risikonivået til høgt.

Risikofaktor	Grunngjeving av nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Kommunestyret sine vedtak, mål og strategiar blir ikkje følgt opp.	Førre eigarskapskontroll avdekte fleire oppfølgingspunkt. Kommunestyret har vedteke vidare oppfølging av eigarskapsforvaltninga. Utskifting av nøkkelpersonell.	Mål blir ikkje nådd. Selskapet og verksemda blir ikkje utvikla til beste for kommunen og innbyggjarane. Kommunen sitt omdømme blir svekka.	M	H	H

Aktuelt tema for eigarskapskontroll:

- Eigarskapskontroll – Eigarskapsstyring og -oppfølging

4.4 FORVALTNINGSREVISJON I SELSKAP

GENERELLE RISIKOFAKTORAR

- Følgje opp mål og strategiar
- Berekraftsmåla blir ikkje følgt opp i selskapa
- Innsyn og offentlegheit blir ikkje sikra
- Innkjøpsregelverket blir ikkje følgt
- Etiske retningslinjer blir ikkje følgt
- Styresamansetjing
- Arbeidslivskriminalitet
- Økonomisk styring
- Svak internkontroll

Selskapa bør ha rutinar og ein internkontroll som minimerer risikoen for at dei generelle risikofaktorane som er lista opp ovanfor inntreff.

Opplysningar om kommunen og vår risiko- og vesentlegvurdering

Vurdering om og i tilfelle hvilke selskap revisjon skal rettes mot kan vurderes ut fra flere perspektiv. Momenter i disse vurderingene er eierandel, verdi, og grunnlaget for eierskapet (politisk, regional politisk, økonomisk/ finansielt, om selskapet leverer tjenester til kommunen etc.).

Selskap som er vurdert

ATTVIN AS

Selskapet er et resultat av samanslåinga av selskapa ÅRIM IKS og Bingsa. Frå 1. september 2023 vedtok generalforsamlinga at det nye selskapet skulle få namnet Attvinn AS. Aksjane i selskapet kan berre vere eigd av offentlege. Ålesund kommune har den største eigardelen med 90 %, medan dei 6 andre kommunane har mindre eigardelar der Fjord kommune har en eigardel på 0,6 %.

TAFJORD KRAFT AS

Konsernet TAFJORD driver sin virksomhet innen fire områder, vannkraft, energigjenvinning, telekom og kraftnett. Strukturen i TAFJORD er bygget slik at virksomhetsområdene vannkraft, energigjenvinning og telekom, er organisert som egne aksjeselskaper (datterselskaper), deriblant Tafjord Kraft AS. Kraftselskapet Tafjord Kraft AS har åtte heleide vannkraftverk i drift i Tafjord, i Fjord kommune. Fjord kommune er en av 6 eiere i Tafjord Kraft AS, med 1,4 % A-aksjer og 2,85 % B-aksjer.

Selskapet vart omtala i oppstartsmøtet som aktuelt for forvaltningsrevisjon. Tematikken som vart tatt opp var eigarstyring og demokratisk kontroll av de selskapa kommunen har eigenandelar i, som det kan være interessant å sjå på moglegheitene for å undersøke nærare.

Selskap	Grunngjeving av nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Tafjord Kraft AS	Selskapet driver verksemd som har betydning i for fornybar kraft og kritisk infrastruktur.	Mål blir ikkje nådd. Selskapet og virksomheten utviklas ikkje til beste for kommunen og innbyggerne. Kommunens omdømme svekkas.	M	M	M

Selskap	Grunngjeving av nivå på sannsyn	Konsekvens om risiko inntreff	S	K	Risiko-nivå
Attvin AS	Selskapet driver verksemd som har stor betydning i arbeidet med miljømessig bærekraft.	Mål blir ikkje nådd. Selskapet og verksemda utviklast ikkje til beste for kommunen og innbyggjarane. Kommunen sitt omdømme blir svekka.	M	H	H

Vi vurderer følgjande tema som mest aktuelle for forvaltningsrevisjon:

- Attvin AS, berekraft og sjølvkost

REFERANSELISTE

Datatilsynet (2022). Årsrapport 2022. Hentet fra: [Årsrapport for 2022 | Datatilsynet](#)

Datatilsynet (2023). Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner. Hentet 25.5.2023 fra [Tilsyn i kommuner og fylkeskommuner | Datatilsynet](#)

Driva 2023. Svekker tilliten og setter rettsikkerheten i fare. Hentet 25.5.2023 fra – [Svekker tilliten og setter rettsikkerheten i fare - driva.no](#)

FN- Sambandet (2023). FNs bærekraftsmål. Nettside. 02.05.2023: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Helsedirektoratet (2021). Utfordringer med å rekruttere helsepersonell i kommunene – en grafisk framstilling av resultatene fra Kommunesektorens arbeidsgivermonitor. Hentet 11.5.2023 fra: [Utfordringer med å rekruttere helsepersonell i kommunene - Helsedirektoratet](#)

Kommunal Rapport (2023). Kommunebarometeret. [Kommunebarometeret - Om Kommune­barometeret \(kommunal-rapport.no\)](#)

Kommune-CSIRT (2023). Digitalt situasjonsbilde no. 1 for 2023. Hentet fra: <https://kommunecsirt.no/nyheter-og-artikler/digitalt-situasjonsbilde-no-1-for-2023>

Kommunenenes sentralforbund (2019). Hva er kommunens utfordringer? Klimatilpasning i praksis. Hentet 02.05.2023 fra ks.no: <https://www.ks.no/fagomrader/samfunnsutvikling/klima/hva-gjor-vi-med-klimaendringene-klimatilpasning-i-praksis/hva-er-kommunenenes-utfordringer/>

Kommunenenes sentralforbund (2022). *Status kommune 2022*. Hentet 04.05.2023 fra <https://www.ks.no/globalassets/fagomrader/statistikk-og-analyse/status-kommune/KS-Status-kommune-2022-web.pdf>

Kommunenenes Sentralforbund (2022 b). Utfordringene vi må løse. Hentet fra: [Utfordringene vi må løse - KS](#)

Kommunenenes sentralforbund (2023). *Status kommune 2023. Der folk bor*. Hentet 25.05.2023 fra: [Status-kommune-2023.pdf \(ks.no\)](#)

Kunnskapsdepartementet (2019). *Meld. St. 6 (2019-2020). Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Hentet fra: [Meld. St. 6 \(2019–2020\) - regjeringen.no](#)

Kommunal- og distriksdepartementet (2022). Hentet fra: [Kontrollutvalgsboka \(regjeringen.no\)](#).

Vinsand, Geir (2023). «NIVI Rapport 2023:3. Interkommunalt samarbeid i Møre og Romsdal». Hentet 06.01.2024 fra: [Notat \(statsforvalteren.no\)](https://statsforvalteren.no)

NKRF (2023). Korrupsjon i kommunene – eksempler fra de siste 10 årene. Hentet 9.5.2023 fra [Korrupsjon i kommunene – eksempler fra de siste 10 årene - NKRF](#)

NOU 2023:7. Trygg barndom, sikker fremtid — Gjennomgang av rettssikkerheten for barn og foreldre i barnevernet. Hentet 16.5.2023 fra: [NOU 2023: 7 - regjeringen.no](#)

Politiets Sikkerhetstjeneste (2023). Nasjonal trusselvurdering 2023. Hentet 9.5.2023 fra [NTV-2023 \(pst.no\)](#)

Pressens faglige utvalg (2022). Åpenhetsbarometeret 2022. Hentet 11.5.2023 fra [Åpenhetsbarometeret 2022 - Presse.no](#)

[Årsrapport 2021 - Møre og Romsdal 2025 \(360online.com\)](#)

Regjeringen (2021). Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning. Hentet 23.5.2023 fra [Langsiktige utfordringer som følge av en aldrende befolkning - regjeringen.no](#)

Regjeringen (2022). Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024. Hentet 26.05.2023 fra [Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken 2021-2024 - regjeringen.no](#)

Statistisk sentralbyrå (2024) ssb.no. Hentet 20.04.2024. [12255: Utvalgte nøkkeltall for grunnskole \(K\) 2015 - 2023. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

Statsforvaltaren i Møre og Romsdal (2023). Forventningsbrevet 2023 – Våre forventninger til kommunane. Hentet 25.05.2023 fra: <https://www.statsforvalteren.no/nn/More-og-Romsdal/Kommunal-styring/container-kommunemote/forventningsbrev2023/>

Valgdirektoratet (2024). Valgresultat.no Fjord kommune. Hentet 10.04.2024. [Valgresultat](#)

Økokrim (2022). Økokrim trusselvurdering 2022. Hentet 9.5.2023 fra [Økokrims trusselvurdering 2022 - Økokrim \(okokrim.no\)](#)

Universitetet i Stavanger (2022). Ny rapport setter søkelys på tidlig innsats i livet. Hentet fra: [Ny rapport setter søkelys på tidlig innsats i livet | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](#)

VEDLEGG: OVERSIKT OVER INTERKOMMUNALE SAMARBEID

Interkommunalt samarbeid kan bli organisert i eit interkommunalt politisk råd, kommunalt oppgåvefelleskap, vertskommunesamarbeid, interkommunalt selskap, aksjeselskap, samverkeføretak, foreining/stiftelse eller ein anna eining som det er rettsleg adgang til. Ein del av dei kommunale oppgåvene kan blir utført i interkommunale samarbeid. Lista er ikkje uttømmende.

INTERKOMMUNALE SELSKAP

- Interkommunalt arkiv for Møre og Romsdal IKS
- Sunnmøre Friluftsråd
- Sunnmøre Kontrollutvalsekretariat IKS
- Sunnmøre Regionråd IKS
- Åknes/Tafjord beredskap IKS
- Bingsa Gjenvinning AS
- E-kommune Sunnmøre
- Interkommunalt utval mot akutt forureining Sunnmøre

KOMMUNALE FORETAK

- Møre og Romsdal 110-sentralen KF

KOMMUNALT OPPGÅVEFELLESKAP

- Kommunalt oppgåvefelleskap om Brann- og redningstenester mellom Fjord kommune og Stranda kommune

ADMINISTRATIVT VERTSKOMMUNESAMARBEID

- Arbeidsgjevarkontroll
- Ålesund og Fjord PPT
- Stranda og Fjord Barnevern
- NAV
- Barnevernvakta for Sunnmøre
- Sunnmøre Krisesenter
- Ålesund kommunale barnevernvakt
- Overgrepsmottak Sunnmøre
- Innkjøpssamarbeid Ålesund

SAMVIRKEFØRETAK

- Biblioteksentralen SA
- Møre og Romsdal Revisjon SA
- Storfjord Kulturhus SA

PARTNARSKAP

- ALV Møre og Romsdal
- God helse

FOREININGAR, LAG OG ORGANISASJONAR

- Destinasjon Ålesund og Sunnmøre
- Landsamanslutninga for vasskraftkommunar
- Utmarkskommenes samanslutning
- KS

Saksframlegg

Saksnr. Utval
PS 25/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Møteplan 2025 Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

- måndag 3. februar 2025
- måndag 24. mars 2025
- måndag 26. mai 2025
- måndag 8. september 2025
- måndag 3. november 2025

Møta starta kl. 10.00 og blir halde på rådhuset i Valldalen viss ikkje noko anna blir avtalt.

Bakgrunn:

Det er viktig å sørge for at kontrollutvalet har tilstrekkeleg med møte, slik at kontrollutvalet kan utføre og følge opp dei oppgåver som er naudsynt for å sikre forsvarleg kontroll. Det har vore vanleg med 5 møter, 3 på våren og 2 på hausten tilpassa utvalet sine oppgåver. Kontrollutvalet bør planleggje sine møter slik at det ikkje går for lang tid frå eit møte til det neste, sakene som kjem opp kan då miste sin aktualitet. Og at sammenhengen med kommunestyremøta er der, slik at det ikkje er gamalt nytt som vert rapportert frå kontrollutvalet.

Kontrollutvalet har faste oppgåver gjennom året som gjer det naturleg at kontrollutvalet har eit minimum av møte.

Det kan også være aktuelt med møte i tillegg til møteplanen om situasjonen krev det. Det er viktig at kontrollutvalet finn datoar som passar for alle medlemmane. Det å ha ein møteplan sikrar forutsigbarhet og gjer at innbyggjarar og politikarar lettare kan følge arbeidet til

kontrollutvalet. Møteplanen vert kunngjort på kontrollutvalet si heimeside og med lenkje på kommunen si heimeside.

Saksframlegg

Saksnr.	Utval	Møtedato
PS 26/24	Fjord kontrollutval	04.11.2024

Meldingar

Underliggende saker

07/24	Aktuelle kurs i 2025.
08/24	Protokoll frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA 06.06.2024

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldingane til vitande.

Saksframlegg

Saksnr. Utval
MS 07/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Aktuelle kurs i 2025. Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Bakgrunn:

Både FKT (forum for kontroll og tilsyn) og NKRF (kontroll og revisjon i kommunene) har ferdig sine kursdatoar for 2025:

Frå NKRF sine nettsider:

Vi har gleden av å invitere til NKRFs 21. Kontrollutvalgskonferanse **29. - 30. januar 2025**, og som vanlig i The Qube på Gardermoen.

Fra den første konferansen i 2005 med ca. 300 deltakere har dette årlige arrangementet vokst betydelig og etablert seg som det viktigste og største treffpunktet for kontrollutvalgene i kommunal sektor. Deltakerrekorden er fra 2020 med ca. 800 deltakere. I 2024 var det over 650 påmeldte fra hele landet.

Målgruppe

Ledere og medlemmer av kontrollutvalg, kontrollutvalgssekretærer, revisorer, ordførere, kommunedirektører og ellers alle med interesse for kontroll, revisjon og tilsyn i kommunal sektor.

Frå FKT sine nettsider:

Fagkonferansen for kontrollutvalg **3. – 4. juni 2025**

Vekommen til fagkonferansen 3. – 4. juni 2025 på Quality Airport Hotel Gardermoen

Vi vil planlegge programmet i løpet av høsten og vinteren og legger ut løpende informasjon på hjemmesiden. Når programmet er klart, sender vi en egen invitasjon.

Saksframlegg

Saksnr. Utval
MS 08/24 Fjord kontrollutval

Møtedato
04.11.2024

Protokoll frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA 06.06.2024 Fjord kontrollutval

Sekretariatet si tilråding:

Kontrollutvalet tek meldinga til vitande.

Bakgrunn:

Kontrollutvalet får protokollen frå årsmøte i Møre og Romsdal Revisjon SA (samvireforetak) som var halden 6. juni 2024.

Kontrollutvalet får det som informasjon fordi kontrollutvalet skal vere kjent med eigarmøter/årsmøter i selskap kommunen har eigarinteresser i.

Vedlegg

Møre og Romsdal Revisjon SA - Protokoll årsmøte 07.06. 2024

MØTEPROTOKOLL

ÅRSMØTE MØRE OG ROMSDAL REVISJON SA

Møtested: Kjøpmannsgata 27, 6636 Angvika
Dato: 7. juni 2024
Kl.: 11.00 – 12.00

Deltakere

Kommune	Representant
Aukra kommune	Rita Rognskog
Averøy kommune	Kjell Neergaard
Fjord kommune	Arne Sandnes
Giske kommune	Kenneth Langvatn
Gjemnes kommune	Jan Karstein Schjølberg
Hustadvika kommune	Nils Christian Harnes
Kristiansund kommune	Kjell Neergaard
Molde kommune	Trygve Grydeland
Møre og Romsdal fylkeskommune	Anders Riise
Rauma kommune	Jan Peter Valde
Rindal kommune	Hugo Pedersen
Smøla kommune	Birgit Iversen Eckhoff
Stranda kommune	Einar Arve Nordang
Sunnadal kommune	Ståle Refstie
Surnadal kommune	Hugo Pedersen
Sykkylven kommune	Olav Harald Ulstein
Tingvoll kommune	Roger Bach
Vestnes kommune	Trygve Grydeland

Møtte ikke

Aure, Haram, Sula og Ålesund kommuner

Andre i møtet

Fra styret: Line Karlsvik (styreleder), Ingeborg Forseth, Svein Atle Roset og Ronny Rishaug

Fra administrasjonen: Martin Gjendem Mortensen og Ingrid Walstad Larsen

Stemmeoversikt

Kommune	Stemmer
Aukra kommune	2
Averøy kommune	2
Fjord kommune	2
Giske kommune	2
Gjemnes kommune	2
Hustadvika kommune	4
Kristiansund kommune	6
Molde kommune	6
Møre og Romsdal fylkeskommune	4
Rauma kommune	2
Rindal kommune	2
Smøla kommune	2
Stranda kommune	4
Sunndal kommune	2
Surnadal kommune	2
Sykkylven kommune	2
Tingvoll kommune	2
Vestnes kommune	2

Totalt 50 stemmer.

Møteleder

Fast møteleder Torgeir Dahl har meldt forfall og vara Kjell Neergaard leder møtet.

01/2024 – Godkjenning av innkalling

Møteleder gikk igjennom innkallingen og forslo at den ble godkjent.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Innkallingen godkjennes.

02/2024 – Valg av referent og 2 til å underskrive protokoll

Møteleder fremmet forslag om at Martin Gjendem Mortensen blir valgt til referent og at i tillegg til at møteleder som etter samvirkelova skal skrive under protokoll, velges i tillegg Trygve Grydeland til skrive under protokollen.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Referent: Martin Gjendem Mortensen ble valgt til referent.

Underskrifter protokoll: Møteleder underskriver protokoll i tillegg til Trygve Grydeland.

03/2024 – Godkjenning av saksliste

Møteleder fremmet følgende forslag til saker i tillegg til sakslisten:

- Valg av fast møteleder og vara
- Valg av valgkomité
- Styrehonorar

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Sakslisten godkjennes med tilleggssaker som foreslått.

04/2024 – Rapportering strategidokument

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar rapporteringen på strategidokumentet.

Årsmøtet ber styret revidere strategidokumentet og legge fram forslag til revidert strategidokument for perioden 2025 – 2028.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar rapporteringen på strategidokumentet.

Årsmøtet ber styret revidere strategidokumentet og legge fram forslag til revidert 0strategidokument for perioden 2025 – 2028.

05/2024 – Årsregnskap 2023

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar regnskapet for 2023:

Underskuddet på 1 325 265 kr dekkes av annen egenkapital

Anders Riise fremmet følgende forslag:

Årsmøtet ønsker utfyllende noteopplysninger, herunder detaljering som lønnsopplysninger av godtgjørelse til styret og daglig leder.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar regnskapet for 2023:

Underskuddet på 1 325 265 kr dekkes av annen egenkapital

Årsmøtet ønsker utfyllende noteopplysninger, herunder detaljering som lønnsopplysninger av godtgjørelse til styret og daglig leder.

06/2024 – Åpenhetsrapport

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar åpenhetsrapporten

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar åpenhetsrapporten

07/2024 – Budsjett 2025 og økonomiplan

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar budsjett 2025 og økonomiplan slik det går fram av budsjettnotatet.

Styret får fullmakt til å gjøre nødvendige budsjettendringer.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar budsjett 2025 og økonomiplan slik det går fram av budsjettnotatet.

Styret får fullmakt til å gjøre nødvendige budsjettendringer.

08/2024 – Kostnadsfordeling 2025

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar følgende kostnadsfordeling for 2025:

Kostnadsfordelingsmodell for 2025:

- Oppdragsansvarlig revisor: kr 1 350,- pr time
- Andre: kr 1 130,- kr pr time

I tillegg blir reisetid fordelt.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar følgende kostnadsfordeling for 2025:

Kostnadsfordelingsmodell for 2025:

- Oppdragsansvarlig revisor: kr 1 350,- pr time
- Andre: kr 1 130,- kr pr time

I tillegg blir reisetid fordelt.

09/2024 – Gjenvalg av revisor – ES Revisjon

Innstilling fra styret:

Årsmøtet vedtar ES Revisjon som selskapets revisor.

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet vedtar ES Revisjon som selskapets revisor.

10/2024 – Valg av fast møteleder og vara

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Kjell Neergaard blir valgt til fast møteleder, og Trygve Grydeland blir valgt til vara.

11/2024 – Valg av valgkomité

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Til valgkomitéen velges Kjell Neergaard, Yvonne Wold og Einar Arve Nordang.

12/2024 – Styrehonorar

Årsmøtets enstemmige vedtak:

Årsmøtet ber styret utarbeide et grunnlag om ekstraordinært styrehonorar til årsmøtet høsten 2024.

Kristiansund

Kjell Neergaard
Kjell Neergaard (Oct 1, 2024 15:21 GMT+2)
Kjell Neergaard

Trygve Grydeland
Trygve Grydeland (Sep 2, 2024 14:18 GMT+2)
Trygve Grydeland